

854

ՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՆԿԱԿԱՐԺԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

Ծ Ր Ա Գ Ի Ր
ՆՈՐ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ
ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ

(I մաս. 1789—1870 թ. թ.)

Պատմական ժառանգությունների յեկ մանկավարժական
ինստիտուտների համար

9(5).15"

Պ- 98

ՍԱՆԿԱԿԱՐԺԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Ե Ր Ե Վ Ա Ն

1940

11 JUL 2005

ՀԽՍՀ ՅԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

9(2) 15"
8-98

այ

Ծ Ր Ա Գ Ի Ր
ՆՈՐ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

(I մաս, 1789—1870 թ. թ.)

Պատմական ժողովրդագրության լեզվաբանական
իմաստների համար

ՀԽՍՀ
ԿԻ

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ ՀՈԱՏԱՐԱԳՈՒԹՅՈՒՆ

Յ Ե Ր Ե Վ Ա Ն

1940

1993
40

Խրագիր՝ Տ. ՀԱԿՈՐՑԱՆ

Թարգ. Մ. ՍԱՆՏՐՈՍՅԱՆ

Տեխ. խմբագիր՝ Ս. ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Սրբազրիչ՝ Կ. ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

Դրավիտի վադոր՝ Ա—2172, պատվեր № 66, լաիրաժ 2000

Հանձնված է արտադրության 9 փետրվարի 1940 թ.

Մատրագրված է տպագրելու 27 փետրվարի 1940 թ.

Մանկավարժական Ինստիտուտի տպարան, Մարբուի ք. № 17 Յեղեկություն

Հաստատված է
ԽՍՀՄ-ի ԺԿԽ կից Բարձրագույն
դպրոցի գործերի Համամիութենական
Կոմիտեյի կողմից:
1939 թ. 23/IX

ՆԱԽԱԳԻԾ

Ծ Ր Ա Գ Ի Ր

«ՆՈՐ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ» ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

(I մաս. 1789—1870 թ.թ.)

Պատմական ֆակուլտետների և մանկավարժական ինստիտուտների համար

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

(Պերիոդիզացիա, ընդհանուր դասընթացների տեսություն)

Նոր պատմության դասընթացի ժամանակագրական շրջանակները: Լենինը և Ստալինը նոր պատմության պերիոդիզացիայի մասին: Ընկ. Ստալինի, Ժգանովի, Կիրովի դիտողությունները պատմության դասագրքերի կոնսպեկտների մասին: Կուսակցության պատմության դասագրքերի մասին ընկեր Ստալինի նամակի ցուցումների և ԽՍՀՄ-ի պատմության դասագրքի կառավարական ժյուրիի վորոշման նշանակությունը նոր ժամանակի պատմության ուսումնասիրության համար: «Համամիութենական Կոմունիստական (բոլշևիկյան) Կուսակցության պատմության համառոտ դասընթացի» մեթոդաբանական և մեթոդական հսկայական նշանակությունը նոր պատմության ուսումնասիրության ու դասավանդման համար: ՀամԿ(բ)Կ XVIII համագումարում ընկ. Ստալինի ղեկընդուժը և այն նորը, Վորն ընկեր Ստալինը մոտքեց պետության մասին յեղած մարքսիստական ուսմունքի մեջ: Նոր պատմության առաջին ժամանակաշրջանի նախադրյալները: Շեռևս բացահայտ հեղափոխու-

թյունից առաջ ֆեոդալական հասարակության ընդերքում աճած ու հասունացած կապիտալիստական կացութի (УКЛАД) ավելի կամ նվազ պատրաստի ձևերի» (Ստալին¹) հասունացումը: Բուրժուական հեղափոխությունների և Սոցիալիստական պրոլետարական Մեծ հեղափոխություն տարբերություն ու արմատական հակադրություն զաղափարը, վորպես նոր պատմություն զառնթացի հիմնական առանցքը:

Նոր ժամանակի բուրժուական պատմագրությունը: Բուշեվիկյան զգոնություն անհրաժեշտությունը պատմություն ֆըլոսոֆիայում յեղած դասակարգային թշնամիներին մերկացնելու և արմատախիլ անելու համար:

Պատմություն ընդհանուր դասընթացների ընտելադրումը:

1. ԱՐՄՈՒՅՈՒՏԻՍՏԱԿԱՆ-ՖԵՈԴԱԼԱԿԱՆ ԿԱՐԳԵՐԸ ՅԵՎՐՈՊԱ-ՅՈՒՄ 18-ՐԴ ԴԱՐԻ ՎԵՐՋԻ ԲՈՒՐՇՈՒԱԿԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՆՊԵՐՅԱԿԻՆ, ԱՆԳԼԻԱՆ 18-ՐԴ ԴԱՐԻ ՎԵՐՋԻՆ: ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԻԱՅՅՈՒՆ ԱՆՀԱՆԳՆԵՐԻ ՍՏԵՂՇՈՒՄԸ

1. Աշխարհի քաղաքական քարտեզը 1789 թվին: Յեվրոպական պետությունները և նրանց զաղութները:

2. Անգլիան 18-րդ դարի 60—80-ական թ. թ.

Անգլիան XVIII դարի վերջին: Արդյունաբերական հեղափոխություն նախադրյալները: Ագրարային հեղաշրջման բնույթն ու նշանակությունը: Անգլիայում: Պարլամենտական ցանկապատման: Արտաքին առեվտրի աճը և զաղութային զավթումները: Իշխող դասակարգերի տնտեսական քաղաքականությունը: Ագրարային պրոտեկցիոնիզմ: Մաքսային սխառն: Մենաշնորհներ: Մանուֆակտուրայի դարգացումը: Տեխնիկական հեղաշրջում մանածագործական արդյունաբերության մեջ (Կեյ, Հարդբիլս, Արկրայտ, Կրոմպտոն): Մեխանիկական մանածագործական դազված (Կարտայտ): Գյուղեր մետաղամշակման աստղաբիզնես (Կորտ): Ուստաի շոգեմեքենան: Գործարանային պրոլետարիատի առաջացումը: Արդյունաբերական բուրժուազիա: Կա-

նանց և յերկրանների աշխատանքը: Պատերիզմ: Բանվոր գասակարդի դրությունը: Անգլիան XVIII դարի վերջին Յեվրոպայի ամենից ավելի առաջավոր արդյունաբերական յերկիրը: Ա. Սմիտը վորպես բուրժուազիայի զաղափարախոս:

Պարլամենտը և կարիները: Անգլիայում XVIII դարի վերջին յերրորդում: Գեվորդ III և Թորինների վերադարձը իշխանություն զուրի: Ուիլքսի գործը և Անգլիայում պարլամենտական ռեֆորմի հաժար տարվող պայքարի սկիզբը: Յոթամյա պատերազմի վախճանը և նոր քաղաքականությունը զաղութների նկատմամբ:

3. Հյուսիս-Ամերիկյան զաղութների պայքարն անկախության համար և Միացյալ Նահանգների հանրապետության ռոնդումը

Յեվրոպական տերությունների զաղութները: Հյուսիսային Ամերիկայում XVII դարի 70-ական թվականներին: Անգլիայի քաղաքականությունը Հյուսիսամերիկյան զաղութներում: Յերեք տիպի զաղութներ՝ Նոր Անգլիա, միջինատանտական և հարավատանտական զաղութներ: Տարբերությունն աշղ զաղութների եկոնամիկայի և նրանց կառավարման միջև: Գյուղատնտեսությունը, արդյունաբերությունը և առևտուրը զաղութներում: Սպիտակների սարկացուցիչ (кабальная) ծառայությունը (ժամանակավոր ստրկություն) և նեգրական ստրկությունը: Կոլոնիստների կողմից հողերի զավթումները և հեղկական ցեղերի բնաջնջումը: Նորաբնակների շարժումը Արեգաններից այն կողմը: Ակվատերներ: Կոլոնիստների կենցաղը: Յեկեդեցու դերը: Գեվորդ III-ի հրամանագիրը Արեգաններից այն կողմը բնակվելն արգելելու մասին. աղիտ Բիլբեկի մասին: Մետրոպոլիայի պայքարը զաղութների արդյունաբերության և առեվտրի դեմ: Որենք զրոշմատուրքի մասին: 1774 թ. կոնգրեսը: Ս. Սդամս: Անգլիայի հետ պատերազմի սկիզբը (1775 թ.): Անկախության դեկլարացիան: Վաշինգտոնը և նրա դերը: Ռազմական գործողությունների ընթացքը: Ֆրանսիայի ռազմական աջակցությունը զաղութներին: Կոնֆեդերացիայի հողվածները: Վերապան հաշտությունը: Շեյսի աղաաամբությունը: Միացյալ Նահանգների սահմանադրությունը: Պայքարն անկախության համար՝ վոր-

¹) Ստալին, Լենինիզմի հարցերը, Հայկուստան, 10-րդ հրատ, էջ 161:

պես բուրժուական հեղափոխություն: Ամերիկյան բուրժուական սահմանադրության և մյուս բուրժուական սահմանադրությունների արմատական տարբերությունը ԽՍՀՄ-ի Սահմանադրությունից:

II. ԲՈՒՐԺՈՒԱԿԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ ՅՐԱՆՍԻԱՅՈՒՄ 18-ՐԴ ԴԱՐԻ ՎԵՐՋԻՆ

4. Միահեծան-փեոդալական կարգերը Ֆրանսիայում հեղափոխության նախադրյալին

Ֆրանսիայի տնտեսական դրությունը 1789 թ. առաջ: Գաղութների դերը: Արդյունաբերության բնույթը (համաքրություններ, ազատ արհեստներ, կապիտալիստական մանուֆակտուրա): Արտաքին և ներքին առեկտուրը: Կապիտալիստական արդյունաբերության և առեկտրի զարգացման խոչնդոտները: Համաքրային վարպետների և յենթավարպետների դրությունը: Բաղաքային «պլեբսի» ապստամբությունները: Գյուղական արդյունաբերություն: Գյուղատնտեսությունը, նրա անկումը: Ֆեոդալական հարաբերությունները գյուղում: Ֆրանսիական գյուղացիության դրությունը: Գյուղացիության շերտավորումը: «Ռուսական դարձը» — (Լուչիցկի, Կարեյեվ, Կովալևսկի) նախահեղափոխական Ֆրանսիայի տնտեսական կարգի (стро́й) մասին: XVIII դարի յերկրորդ կեսի ֆեոդալական ռեակցիան և գյուղի աղքատացումը: Գյուղացիական ապստամբություններ: Նախահեղափոխական Ֆրանսիայի քաղաքական կարգը: Բացարձակ միապետություն: Իշխող դասերը (ազնվականություն, հոգեվորականություն): Ֆերրորդ դասը: Բանակը: Հարկային սխտեմը: Կապալները (откуп): Բուրժուական ռեֆորմների փորձեր (թյուրգո): Նոտարները ժողովը:

5. Բուրժուական գաղափարախոսության և «պլեբյականության» գաղափարախոսության զարգացումը

Բուրժուազիայի պայքարն ազնվականության դեմ: Ֆիզիոկրատներ: Բուրժուական փրկիստիպությունը և պայքար յեկեղեցու դեմ: Վոլտեր: Մոնտեսքիո: Մոնտեսքիոյի կողմից անգլիական սահմանադրական կարգերի պրոպագանդը («Որենքնե

րք վոլտին»): Ֆրանսիական մատերիալիստները — Դիդրո, Լոբաթ, Հելվեցիուս: «Ենցիկլոպեդիա»: Մանր բուրժուազիայի գաղափարախոս — Ռուսո (Հասարակական դաշինք): Ուտոպիական կոմունիստներ (Մելլե): Գիտության վիճակը XVIII դարի վերջերքին: Ֆրանսիան և նրա բուրժուական կուլտուրայի ազդեցությունը ֆեոդալական Յեվրոպայի վրա:

III. ԲՈՒՐԺՈՒԱԿԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ ՅՐԱՆՍԻԱՅՈՒՄ 18-ՐԴ ԴԱՐԻ ՎԵՐՋԻՆ

6. Ֆրանսիական բուրժուական հեղափոխության պատմագրությունը

Հիմնական պատմական դպրոցները ֆրանսիական հեղափոխության ուսումնասիրության գործում: Ռեստավրացիայի բուրժուական պատմաբանները (Տյերի, Միշլե): 40—50-ական թվերի մանր-բուրժուական պատմաբանները (Լուի Բլան, Միշլե): 1871 թ. կոմունայից հետո ռեակցիոն-բուրժուական պատմաբանները (Տեն): Հեղափոխության պատմագրությունը Ֆերրորդ հանրապետության որոշ և ուղղությունների պայքարը (Ուար և Մատյեզ): «Ռուսական դպրոց»: Սոցիալ-դեմոկրատական պատմագրությունը մինչպատերազմյան ժամանակաշրջանում (Ժորես և Կունով): Մարքսիզմի-լենինիզմի կրթիկները ֆրանսիական հեղափոխության պատմության մասին: Ֆրանսիական հեղափոխության պրոբլեմները խորհրդային պատմագրության մեջ:

7. Խոշոր բուրժուազիան իշխանության գլուխ

1788—89 թ. ձմեռը: Առեւտրա-արդյունաբերական և ագրարային ճգնաժամ: Ֆինանսական սուր ճգնաժամը, վորպես բնակչության հիմնական մասսաների վճարունակության անկման հետեվանք: Ժողովրդական մասսաների կարիքների սրումը: «Վերնախավերի» ճգնաժամը:

Ընտրական կամպանիան, նախազենի և Գեներալ շտապների հրավիրումը 1789 թ. մայիսի 5-ին: Գեներալ շտապները Ազգային, ապա և Սահմանադիր ժողով հայտարարելը: Արքունիքի հակահեղափոխական դավադրությունը: Ապստամբություն

Փարիզում հունիսի 14-ին և պլեբեյական մասսաների դերը: Բաստիլայի առումը: Բուրժուազիայի կողմից իշխանություն գրավումը: («Մունիցիպալ հեղափոխություն»): Գյուղացիական ապստամբություններ հունիսի 2-րդ կիսին: Ունեվոր գաստկարգերը: «մեծ ահը»: Ազգային զվարդիան տեղերում: Նոր իշխանություն որգանները:

Բուրժուազիան և ժողովուրդը (բանվորներ, արհեստավորներ, գյուղացիներ, քաղաքների մանր-բուրժուազիան): «Մարդու և քաղաքացու իրավունքների դեկլարացիա» (1789 թ. ոգոստոս) և նրա հեղափոխական նշանակությունը: «Ազատություն, հավասարություն, յեղքայրություն» բուրժուական լոզունգների դասակարգային բովանդակությունը: Աշխատավոր և շահագործվող ժողովրդի իրավունքների դեկլարացիան, — իՍՅՄ-ում Պրուետա-րական Մեծ հեղափոխության փաստաթուղթը: Այդ դեկլարացիայի՝ աշխատավոր և շահագործվող ժողովրդի իրավունքների դեկլարացիայի և հաղթանակած սոցիալիզմի Ստալինյան Սահմանադրության սկզբունքային տարբերությունը 1789 թ. դեկլարացիայից:

Բանվորների և գյուղացիների ապստամբությունների աղ-դեցությունը Սահմանադիր ժողովի գործունեության վրա: Ոգոստոսի լույս 4-ի գիշերը: Ոգոստոսյան դեկրետները: Պայքար գյուղացիների հեղափոխական պահանջների դեմ: Կալվաժա-տերերի հիմնական ֆեոդալական իրավունքների ընդունումը: Գյուղացիների համար այդ իրավունքները հետ գնելու սահմանումը ծանր պայմաններով:

Արշավանք Վերսալի վրա՝ հոկտեմբերի 5—6-ին: Լաֆայետի դերը: Բուրժուազիայի վերնախավի բլրկը լիբերալ աղնվա-կանության հետ: Սահմանադիր ժողովի կոստակցությունները: Մեքսոն: Ժողովի ձախ թեվը: Մաքսիմիլիան Ռոբեսպիեր:

Միահեծան-ֆեոդալական միապետության վերածումը բուրժուական միապետության: Դասային արտոնությունների վե-րացումը: Յեկեղեցական հողատիրության լիկվիդացիան: 1791 թ. ցենզային սահմանադրությունը: Ակտիվ և պասսիվ քաղաքացիներ: Մունիցիպալ ռեֆորմը և բուրժուական տիրապետու-թյան ամրապնդումը մունիցիպալիտետներում: Փարիզի մունիցի-պալ կառուցումը: Փարիզյան ակումբները: Դատարանի հակադի-

մոկրատական կազմակերպությունը: Վարձու բանակի պահա-նումը և վոստիլանություն ուժեղացումը: Սահմանադիր ժողովի ֆինանսական քաղաքականությունը՝ հոգուտ ֆինանսական արխստերատիայի: Պայքար բանվորների կազմակերպության դեմ: Լե-Շապելյեյի որհնքը:

Յեկեղեցու հետ պետության դաշինքի պահպանումը: Հոգե-վոր անձանց վերածումը պետական աստիճանավորների: Ժողո-վրդական կրթության հին սխտեմի պահպանումը: Գաղու-թային ճնշման պահպանումը: Ֆրանսիական զաղուժներում նեգրերի պայքարն ազատագրման համար:

Բուրժուազիայի հակադեմոկրատական քաղաքականության դեմ պլեբեյական ոպոզիցիայի ուժեղացումը: Մարատ: Հեղափո-խական ակումբները և մամուլը: Պլեբեյական ոպոզիցիայի պա-հանջները: Ռոյալիստների և վոյ «յերզվյալ» հոգեվորականու-թյան հակահեղափոխական գործունեությունը: Արքունիքի դա-վաճանական քաղաքականությունը: Լյուդովիկոս XVI-ի փախուս-տը Վարենն: Հանրապետական շարժում: Գնդականարություն Մարսյան դաշտում (1791 թ. հունիսի 17-ին): Հանրապետական և միապետական բուրժուազիա: Յեկյանների ակումբը: Սահ-մանադիր ժողովի հաշտեցումը թագավորի հետ, վորպես միապետական բուրժուազիայի հաղթության արտահայտություն:

Որհնադիր ժողովի հրավիրումը: Ժողովի քաղաքական կուսակցությունները և նրանց ծրագրերը: Տնտեսական ճգնաժամ: Ինֆլյացիա և թանգություն աճումը: Սոլյախների անկարգու-թյուններ Փարիզում և զավառներում 1792 թ. սկզբին: Հումուլ-թային ճգնաժամ: Գործադրության աճումը: Գյուղացիական շարժում: «Ագրարային որհնքի» և տաքսացիայի (սակագրու-թյան) պահանջներ: Դոլիվյե: Ժողովի կողմից տնտեսական լիբե-րալիզմի պաշտպանումը: Ռոյալիստների և «վոյ յերզվյալ հոգեվո-րականության» փորձերը՝ ոպտագործել մասսաների դժգոհու-թյունը հոգուտ հակահեղափոխության շահերի: Ժողովի դեկրետները յերզում չտված հոգեվորականության ու հմիգրանտների մա-սին և թագավորի աջակցությունը հակահեղափոխությանը:

Ֆեոդալական Յեվրոպան և հեղափոխական Ֆրանսիան: Առաջին ուստ հանրապետական Ոադիշիվը: Եմիգրանտների

դերը ինտերվենցիայի նախապատրաստման գործում: Յարական Ռուսաստանը և ֆրանսիական բուրժուական հեղափոխությունը: Ընկեր Ստալինը Ֆեդրոպայի ֆեդերալական միապետությունների հետ Ֆրանսիայի պատերազմների հիմնական պատճառի մասին («На путях к Октябрю», изд. 1925 стр. 4): Ավստրիայի և Պրուսիայի հետ պատերազմի սկիզբը (1792 թ. ապրիլի 20), Հակահեղափոխական կոալիցիայի ռազմական ուժերը և պլանները: Ֆրանսիական բանակի անհաջողությունները: Յերկրի ներսում հակահեղափոխության ուժերի ակտիվացումը: Արքունիքի դավաճանական քաղաքականությունը: Յուլյո ֆարիզում 1792 թ. հունիսի 29-ին: Գեներալիտետի հակահեղափոխական դիրքը (Լաֆայետ): Ֆեդերատների պահանջը Լյուդովիկոս XVI-ին պահնկեց անելու մասին: Բրաունշվիցյան հերցոգի մանիֆեստը և ժողովրդական շարժման վերելքը ֆարիզում: Զինված ապստամբություն նախապատրաստումը: Հեղափոխական Կոմունան: 1792 թ. ոգոստոսի 10-ի հեղափոխությունը և միապետության տապալումը Ֆրանսիայում:

8. Լեռան և Ժիրոնդի պայքարը

Փարիզի Կոմունան և Որենսդիր ժողովը: Ընդհանուր ընտրական իրավունքի, Ազգային կոնվենտի, «կասկածելիների» նուկաումը վճռական միջոցառումների, հակահեղափոխականների դատելու համար արտակարգ տրիբունալներ ստեղծելու, սննդամթերքների սպեկուլյացիայի դեմ պայքարելու նպահանջներ: Կոմունայի կողմից ռոյալիստական մամուլի արգելումը: Որենսդիր ժողովի դիմադրությունը Կոմունայի հեղափոխական նախաձեռնություն: Ժողովի հրաժարումը հանրապետություն հայտարարելուց: Կոմունան ցրելու և մասսաներին ղինաթափելու փորձեր:

Անհաջողություններ ճակատում: Լոնգվիլի առումը: Վերդենի պաշարումը: Ռոյալիստական դավադրություններ: Մասսայական հեղափոխական տեռորի առաջին ալիքը (Սեպտեմբրյան որեր): Յերդում չտված քահանաների արտաքսումը: Հեղափոխական բանակի կազմակերպման սկիզբը: Հաղթություն Վալտի մոտ:

Որենսդիր ժողովի միջոցառումները ագրարային և սոցիալային հարցերում:

Որենսդիր ժողովի արձակումը և Ազգային կոնվենտի հրավերումը: Հանրապետության հայտարարումը: Կոնվենտի քաղաքական կուսակցությունները և նրանց առաջնորդները: Լեռն և Ժիրոնդան, նրանց սոցիալ-քաղաքական ծրագրերը: Լեռան սերտակապը Կոմունայի հետ: Ժիրոնդի ղեկավար դերը Կոնվենտում: Տնտեսական ճգնաժամի սրումը: Թանգություն ու գործադրություն աճումը: Սովյալների ապստամբություններ քաղաքում և ագրարային շարժում պյուրում: «Կատաղիների» յեյուլթը: Վաուլե և Ժակ Ռու: «Կատաղիների» ծրագրերը: Յակոբինյանները և «կատաղիները»:

Ժիրոնդի պայքարը Լեռան դեմ: Ժիրոնդի արշավը Փարիզյան Կոմունայի դեմ: Ժիրոնդի փորձը՝ Փարիզի հեղափոխական մասսաներին հակադրելու «գեյարտեմենտական գվարդիան»: Դանտոնի հեռացումը կառավարությունից: Կոմունայի վերընտրությունը: Լյուդովիկոս XVI-ի դատի ձգձգումը: Եմիլիանները Կորլենցում: Ժողովրդին դիմելու միջոցով թագավորին փրկելու փորձերը: Լյուդովիկոս XVI-ի մահապատիժը (1793 թ. հունվարի 21-ին):

Դբսից՝ հեղափոխության համար յեղած վտանգը: Ֆրանսիայի կողմից Անգլիային, Հոլանդիային և Իսպանիային պատերազմ հայտարարելը: Անգլիան հակահեղափոխական կոալիցիայի գլուխ: Անհաջողություններ ճակատում (1793 թ. մարտ) և թշնամի բանակների նոր ներխուժումը Ֆրանսիա: Ժիրոնդի չկամությունը պատերազմը «հեղափոխականորեն» վարելու: Կառավարության վոյ հետեվողական պայքարը ներքին հակահեղափոխության դեմ: Ապստամբություն Վանդեայում: Դյումուրյեյի դավաճանությունը: Յակոբինյանները մասսաների գլուխ: Փարիզյան սեկցիաների և Կոմունայի կողմից հեղափոխական ուժերի կազմակերպումը: Հայրենիքը վտանգի մեջ հայտարարելը: Հասարակական փրկության առաջին Կոմիտեն և նրա քաղաքականությունը: Դանտոնի դիրքը: Սեկցիաների պահանջը՝ Ժիրոնդիստներին Կոնվենտից հեռացնելու: Սեկցիաների կողմից դիմված ապստամբության կազմակերպումը:

9. Յակոբինյան դիկտատուրա

Մայիսի 31-ի—հունիսի 2-ի հեղափոխությունը: Բուրժուական դեմոկրատական հեղափոխական դիկտատուրայի սահմանումը:

Քաղաքացիական պատերազմը Ֆրանսիայում 1793 թ.: Ժիրոն-դիստական և ույալիստական ապստամբություններ դեպարտամենտներում: Մարտի սպանությունը (1793 թ. հուլիսի 13-ին): Քաղաքացիական պատերազմում հեղափոխական բուրժուազիայի և պլեբեյության բոլոր հեղափոխական դեմոկրատական դիկտատուրայի հաղթանակը: Յակոբինյանները, վորպես «իր ժամանակի հեղափոխական դասակարգի՝ բուրժուազիայի»¹⁾ առավել վճռական ներկայացուցիչներ: Յակոբինյանները ժողովրդական մասսաների գլուխ: Գյուղացիությունը, վորպես XVIII դարի Ֆրանսիական ժողովրդական հեղափոխության գլխավոր մարտական ուժ:

1793 թ. սահմանադրությունը: Մարդու և քաղաքացու իրավունքների նոր դեկլարացիան, վորպես բուրժուական-դեմոկրատական սկզբունքների արտահայտություն: Յակոբինյանները — հասեվոդական բուրժուական դեմոկրատներ: Հեղափոխական կառավարությունը և նրա կազմակերպությունը: Համարակալական անվտանգության կոմիտե: Կոնվենտի կոմիտեները: Հեղափոխական տեուր և ներքին հակահեղափոխության ճնշումը: Հեղափոխական արիքունը: Հեղափոխական բանակի կազմակերպում և նոր ռազմական տակավիա: Կարենոյի դերը: Հեղափոխական պատերազմի ծրագիրը: «Մարտություն իր ճիշտներին», պատերազմ՝ պալատներին»: Հեղափոխական Ֆրանսիայի պատերազմների արդարացի բնույթը: Հանրապետության ծանր զրույթունը 1793 թ. ամռան վերջին: Կոալիցիայի մահաակիցներ Սնգլիայի և Ֆեոդալական յերկրների լրանությունը Ֆրանսիայում: Ցարական Ռուսաստանը և հեղափոխական Ֆրանսիան:

Յակոբինյան կառավարության սոցիալ-տնտեսական քաղաքականությունը: Երրորդին քաղաքականությունը: Ֆինանսական քաղաքականությունը: Յակոբինյանները և «կատաղիները»: Որենքներ մաքսիմոսի մասին: Յակոբինյանների միջոցառումները բանվորական հարցում: Կոմունայի պայքարը կաթոլիկական յեկեղեցու դեմ: Ֆեոդալիզմի վոչնչացումը «պիե-

1) ԽՍՀՄ-ի պատմության գիտությունների կառավարական հանձնաժողովի ժյուրիի վորդումից՝ «К изучению истории», Госпартиздат, 1933 стр. 37.

րեյական» յեղանակով: Յակոբինյան կառավարության սոցիալ-տնտեսական քաղաքականության պատմական սահմանափակվածությունը:

Յակոբինյան բոլոր ներում Ֆրակցիաների պայքարը: Ռուբսպյեր: Դանտոն, Երբ, Ծոմեա: Երբարիստների և Դանտոնիստների պարտությունը: Ռոբսպյերականների սոցիալ-տնտեսական ծրագիրը (1794 թ. գարուն): Վանտոզյան դեկրետներ (1794 թ. փետրվար-մարտ): Հաղթանակներ ճակատում: Բուրժուական հակահեղափոխության տկարացումը և բոլոր կազմելը Ֆեոդալական ուժերի հետ: Հաղթություն Ֆլեբյուսի մոտ: Ենդելսը դրա նշանակության մասին: Յերկորդ տարվա տերմիդորի 9-ի (1794 թ. հուլիսի 27-ի): հակահեղափոխական հեղաշրջումը: 18-րդ դարի Ֆրանսիական բուրժուական հեղափոխության պարտության պատճառները: Մարքսը, Ենդելսը, Լենինը, Ստալինը տերմիդորի 9-ի մասին:

Ֆրանսիական հեղափոխությունը և կուլտուրան: Հեղափոխությունը ծառայող գիտականներ: (Լամարկ, Կարնո, Լապլաս, Մոնթ և այլն): Կոնվենտի կողմից ձրի ուսուցման հայտարարումը (1793 թ.): «Լուստիտաի», Աղգային գրադարանի, Նորմալ դըպրոցի, Պոլիտեխնիկական ինստիտուտի հիմնադրումը: Մետրական սխտեմ: Նոր որացույց: Կալիցիդի ռեցեպցիան (վորատումը) Ֆրանսիական հեղափոխության արվեստի մեջ: Կենցաղը հեղափոխության տարիներին: Ֆրանսիական հեղափոխության աղղեցությունը արվեստի վրա: Շիլլեր, Գյոթե, Բեթհովեն:

10. Ֆրանսիական բուրժուական հեղափոխության արդյունքներն ու նշանակությունը

Ֆրանսիական հեղափոխության նվաճումների հակայական պրոգրեսիվ նշանակությունը: Գյուղում ֆեոդալական հարաբերությունների վճռական լիկվիդացիան: Մանր հողատերերի շերտի ստեղծումը: Համաքրությունների, ներքին մաքսատների և արդյունաբերության ու առևտրի մեջ գոյություն ունեցած ալկալանքների վոչնչացումը:

Դասերի վոչնչացումը: Ֆրանսիական հեղափոխությունը և բուրժուական պետության ստեղծումը: Բուրժուական սեփականության ճանաչումը: Ֆրանսիական բուրժուական հեղափո-

խության սահմանափակվածութիւնը, վորը դասակարգային գերիշխանության և շահագործման մի տեսակը փոխարինեց դասակարգային գերիշխանության ու շահագործման մի այլ — ավելի պրոգրեսիվ, — տեսակով» (Միջնակարգ դպրոցի 3-րդ և 4-րդ դասարանի համար ԽՍՀՄ-ի պատմության լավագույն դասագրքի կոնկուրսի կառավարական հանձնաժողովի ժյուրիի վորոշումից¹⁾)։ Կապիտալիստական կարգի պրոգրեսիվ լինելը ֆեոդալականի համեմատութեամբ։

Հեղափոխության հիմնական շարժիչ ուժերը։ XVIII դարի Ֆրանսիական հեղափոխութիւնը, վորպես բուրժուական հեղափոխութիւն, նրա ժողովրդական, բուրժուական-դեմոկրատական բնույթը, նրա արմատական սկզբունքային հակադրութիւնը Հոկտեմբերյան սոցիալիստական Մեծ հեղափոխության։ Ընկեր Ստալինը բուրժուական հեղափոխության և սոցիալիստական հեղափոխության հինգ հիմնական սկզբունքային տարբերութիւնների մասին։ Մարքսը, Ենգելսը, Լենինը, Ստալինը յակոբինյան դիկտատուրայի նշանակութեան մասին։ Բուրժուական դեմոկրատիայի սահմանափակվածութիւնը։ Յակոբինյանների պրոգրեսիվ պատմական նշանակութիւնը։

IV. ՅԵՎՐՈՊԱՆ 1794 թ. ՄԻՆՉԵՎ 1815 թ.

11. Տերմիդորական հակահեղափոխութիւնը։ Դիրեկտորիա

Տերմիդորական Կոնվենտ (1794—1795)։ Կառավարութեան վերակազմումը։ Հեղափոխական տրիբունալի ֆունկցիաների սահմանափակումը։ Բանտերից հակահեղափոխականների ազատումը։ Յակոբինյան ակումբի փակումը։ Փարիզյան Կոմունայի արձակումը։ Հեղափոխական կոմիտեների արձակումը։ Ժիրոնիստների վերադարձը Կոնվենտ։ Յերկրում ուղափոխական պրոպագանդի և գործունեութեան աշխուժացում։ Հակահեղափոխական բուրժուազիայի տեսուրը։ III տարվա ժերմինալի 12-ի (1795 թ. ապրիլի 1-ի) յելույթը, դրա ճնշումը։ Արշավանք հանրապետական-դեմոկրատների դեմ։ Ժողովրդական մասսա-

ների ղեկավարումը։ Հեղափոխական տրիբունալի դատավճիռներով բռնազրկված ունեցվածքների վերադարձումը։ Կղերականութեան աճումն ու սմրապնդումը յերկրում։

Տնտեսական փլուզում։ Բաղաճներում ժողովրդական մասնանքի աղքատութեան աճումը։ Ապստամբութիւն Փարիզում III տարվա պրիերալի 1—3-ին (1795 թ. մայիսի 20—23)։ Ապստամբութեան ճնշումը տերմիդորական Կոնվենտի կողմից՝ ուղափոխտների աջակցութեամբ։ Հակահեղափոխական տեսուրի նոր ալիք։ Հաղթութիւններ և 1795 թ. հաշտութեան դաշնագիրը Պրուսիայի հետ։ III տարվա (1795) սահմանադրութիւնը և ուղափոխտների ապստամբութիւնը։ Ազգային Կոնվենտի արձակումը և հինգ հարյուրի խորհրդի և ավագների խորհրդի հրավերումը։ Դորժադի դիրեկտորիա (1795—1799)։ Ցենզային բուրժուազիայի տիրապետութիւնը։ Յերկրում տիրող քաղցը և տնտեսական փլուզման պայմաններում սպիկուլյացիայի խլրախճանը։ Նոր բուրժուազիան, նրա քաղաքական պահանջները։ Միապետականների ուժերի կոնսոլիդացիան։ Յերկրի լայն աշխուժութեամբ մասսաների թշվառութիւնները։

Կոմունիզմի պրոպագանդը։ Դրակոս Բաբլոֆ (1760—1797) և նրա ուսմունքը։ «Հավասարների» դավադրութիւնը։ Դրիզելի պրովոկացիան և դավադրիների ձերբակալումը։ Բաբլոֆի և Դորտեյի մահապատիժը (1797 թ.)։ Բաբլոֆականութեան պատմական նշանակութիւնը։

Դիրեկտորիայի կառավարութեան անկայուն դրութիւնը։ Յակոբինյան և ուղափոխական դավադրութիւններ։ Բանակի և ղեկավարի տեսի աճող քաղաքական դերը։ Բոնապարտի խառնական արշավանքը։ Բոնապարտը Փարիզում Կամպոֆորմյան հաշտութիւնը (1797 թ.) կնքելուց հետո։ Դիրեկտորիայի պրեստիժի անկումը։ Դիրեկտորիայի անընդունակութիւնը պաշտպանելու բուրժուազիայի շահերը ուղափոխտների վտանգութիւններից և ժողովրդական մասսաների շարժումից։ Յերկրորդ կոալիցիայի (1798 թ.) ստեղծման կապակցութեամբ արտաքին վտանգի ուժեղացումը։ Յակոբինյանների գործունեութեան աշխուժացումը։ Յակոբինյան ակումբի գործունեութեան ժամանակավոր վերսկսումը։ Ռոյալիստական ապստամբութիւններ Ֆրանսիայի հարավում։ Բուրժուազիայի աչքում դիրեկտո-

¹⁾ «К изучению истории», 1938, стр. 37.

րիայի հեղինակութան անկումը և բուրժուազիայի ձգտումը զեպլի ուժեղ իշխանություն: Նապոլեոնի վերադարձը Ֆեզիպտոսից: Բրյուսսելի 18-ի (1799 թ. նոյեմբերի 9-ի) պետական հեղաշրջումը: Դիրեկտորիայի վերացումը և ժամանակավոր Կոնսուլության սահմանումը: Բոնապարտիզմ և նրա գնահատականը մարքսիզմ-լենինիզմի կապիկների կողմից:

12. Կոնսուլությունը և կայսրությունը Ֆրանսիայում

Ժամանակավոր Կոնսուլությունը և նրա կազմակերպությունը: Նապոլեոն Բոնապարտը—առաջին կոնսուլ: VIII տարվա սահմանադրությունը և պիեթսցիտը: Հանրապետականների հետապնդումները և ոռոյալիստների հետ համաձայնության փորձերը: Մամուլի հալածանքները: Արտակարգ տրիբունալներ: Կոնկորդատ: Պիեթսցիտ ցմահ կոնսուլության մասին:

Կոնսուլության արտաքին քաղաքականությունը: Դիրեկտորիայի սկսած պատերազմների վախճանը: Ենգելսը Նապոլեոնի ստրատեգիայի և տակտիկայի մասին: Լյուսեմբուրգյան դաշնագիրը, Անգլիայի հետ պատերազմի շարունակությունը: Ամյենի հաշտությունը:

Ֆրանսիական բուրժուազիայի ձգտումը՝ տերիտորիալ զավթումների և դադություն կայսրության ստեղծման: Սան-Դոմինգոյի եքսպեդիցիան (1802 թ.), Լուիզիանայի վաճառքը (1803 թ.): Մերձավոր Արևելքում անեկսիաների նախապատրաստումը: Ագրեսիվ քաղաքականություն Իտալիայում, Շվեյցարիայում և Իերմանիայում: Հրաժարումն Անգլիայի հետ առևտրական դաշնագիր կնքելուց և կոնտինենտում Անգլիայի առևտրի նեղումը: Խզումն Անգլիայի հետ և պատերազմի սկիզբը (1803 թ.):

Բոնապարտի ներքին քաղաքականությունը: Վարչական կենտրոնացում: Ֆերկրի կառավարման ռազմական-բյուրոկրատական մեթոդներ: Քաղաքացիական որենսդիրը: Արդյունաբերության և առևտրի խրախուսումը: Արգելիչ պրոտեկցիոնիստական քաղաքականություն: Բանվորական միությունների և գործադուլների արգելում: Բանվորների շրջանում լրտեսության և պրովոկացիաների սխտամ: Նապոլեոնյան կառավարությունը

վորպես «բուրժուական կառավարություն, վորը խեղդեց Ֆրանսիական հեղափոխությունը և պահպանեց հեղափոխության միայն այն արդյունքները, վորոնք ձեռնառն էին խոշոր բուրժուազիային» (Сталин, «О недостатках партийной работы и мерах ликвидации троцкистских и иных двурушников», 1937, стр. 12):

Կայսրության հաստատումը: Կայսրության թալանչիական պատերազմները: Պատերազմների ազդեցությունը ֆեոդալական-միանեծան Յեվրոպայի վրա: Նապոլեոնի բանակը: Յերբորդ կոալիցիան (1805 թ.): Ֆրանսիական նավատորմի վոչնչացումը Տրաֆալգարի մոտ (1805 թ. հոկտեմբեր): Կոալիցիայի լրտեսներն ու դիվերսանտները Ֆրանսիայում և Յեվրոպայի այլ յերկրներում: Նապոլեոնի կողմից լրտեսության ու դիվերսանտների կազմակերպում կոալիցիայի յերկրներում, և կոալիցիայի պետությունների կողմից՝ Ֆրանսիայում: Ուլմի մոտ ավստրիական բանակի կապիտուլացիան (1805 թ. հոկտեմբերի 20-ին): Զախառամարտ Աուստերլիցի մոտ (1805 թ. դեկտեմբերի 2-ին) և Պրեսբուրգյան հաշտությունը: Արդարացի պատերազմներ և անարդարացի պատերազմներ: Նապոլեոնական պատերազմների զավթական բնույթը:

Մրազան հոռմհական կայսրության լիկվիդացիան: Ավստրիական կայսրության ստեղծումը: Հոռնոսյան միության ստեղծումը՝ Ֆրանսիայի պրոտեկտորատի տակ: Զորբորդ կոալիցիան (1806 թ.) և պրուսական կամպանիան: Յենայի և Աուերշտեդտի մոտ ճակատամարտը և պրուսական բանակի կապիտուլացիան: Բերլինի դեկրետները (1806 թ.) և ցամաքային բլոկադը: Պրուսիայի ոկուպացիան: Զախառամարտ Յյուռոի մոտ: Զախառամարտ Ֆրիդլանդի մոտ: Տիլզիթի հաշտությունը (1807 թ.): Իերմանիայի թուլացումը և ստորացումը: Վարչավյան Մեծ հերցոգություն և Վեստֆալյան թագավորություն ստեղծումը: Լենինը Տիլզիթի հաշտության մասին:

Ցամաքային բլոկադը գործողության մեջ: Անգլիական հակաբլոկադը: Ֆրանսիական կայսրությունը Տիլզիթից հետո: Նապոլեոն I և Ալեքսանդր I: Կայսրների տեսակցություններ Բեթուրում: Ոպոդիցիտ Ֆրանսիայում (Փուլսյան) Նապոլեոնի

արտաքին քաղաքական ծրագրերի՝ դեմ: Բռնազարտի
ոեակցիոն միջոցառումները գահն ամրապնդելու նպատակով:
Ազնվականության վերականգնումը (1808 թ.): Մայրատնային
Վստկականության հսկողությունը դարձրել է վրա:

13. Կայսրության ճգնաժամը

Կայսրության ճգնաժամի սկիզբը: Գյուլեղացիական մասսայի
դրություն վատթարացումը և շրջապարձը կայսրության նկատմամբ
նրա վերաբերմունքի մեղ: Զինվորազորություններ, սեկվիզիտա-
ցիա, նոր տուրքեր: Անող շերտավորումը գյուղում և կուլակի ու
վաշխատուի ճնշումը:

Ցամաքային քաղաքականությանը: Նոր ազնվականու-
թյան ուղղիցիոն արամադրություններ: Թալիյանի և Ֆուլեյի
դավաճանությունը: Արշավանք Իսպանիա (1808 թ.): Իսպանիայի
պայքարն անկախության համար: Ազգային-ազատագրական շար-
ժումներ: Ծանր ճգնաժամը Ֆեյերբախի յերկրներում: Հինգերորդ կոա-
լիցիա (1809 թ.): Պատերազմ Ավստրիայի հետ: Վաղրամ: Վիեննա-
յի (Շենբրունյան) հաշտությունը: Պապին աշխարհիկ իշխա-
նությունից զրկելը, կայսեր՝ բանադրումը և պապի ձերբակա-
լությունը: Կաթոլիկ հոգևորականության ուղղիցիան: Ռուսա-
տանի կողմից Ֆրանսիայի հետ տնտեսական հարաբերությունների
խզումը (1810 թ. տարիֆը):

Առևտրա-արդյունաբերական ճգնաժամը (1811 թ.) և նրա
ուղղեցությունը Ֆրանսիայի վրա: Ֆրանսիական բուրժուազիայի
գծոնությունը: Լեհաստանի հարցի կապակցությամբ ընդհարում
Ռուսաստանի հետ: Նապոլեոնի արշավանքը Ռուսաստան: Ռուս
ժողովրդի պայքարը Նապոլեոնի արշավանքի դեմ: Բորոդինոյի
հակառակորդը և Մոսկվան հանձնելու պատճառները: Մեծ բաժ-
նակի՝ Նախաշրջ: Վեցերորդ կոալիցիա (1813 թ.): Զուլտամարտ
Լայպցիգի մոտ (1813 թ. հոկտեմբեր): Հոհնոյան կոնֆեդերացիայի
տարաբաժանումը: Ազգային շարժում Գերմանիայում: Ալեքսան-
դր I-ի զավթողական նպատակները 1813-1814 թ.թ. պատերազ-
մում: 1814 թ. կամպանիան: Նապոլեոնի հրաժարումը, դաշնա-
լիցիների մուտքը Փարիզ: Բուրբոնների անստավրացիան: Նա-
պոլեոնի աքսորը Սբա կղզին: Կայսրության անստավրացիան
(«Նաբոլեոն»): Ֆեյերբախում նապոլեոնյան պատերազմների ժա-
մանակաշրջանի պատմական հանրագումարները:

14. Ֆեյերբախի Ֆրանսիայի բուրժուական հեղափոխության և կայսրության ժամանակ

Անգլիան և բուրժուական հեղափոխությունը Ֆրանսիա-
յում: Հասարակական հոգում յերկրում: «Հեղափոխության ըն-
կերություն» վոլյունը Ֆրանսիական Ազգային ժողովին Անգ-
լիական արհեստագործային թշնամական վերաբերմունքը գեղի
Ֆրանսիական հեղափոխությունը: Եգ. Բորկը և նրա «Դատողու-
թյունը Ֆրանսիական հեղափոխության մասին» (1790): Լիբերալ-
ները (Փոքս, Շերիդան) և աղիկայները (Թ. Պեն) Ֆրանսիա-
կան հեղափոխության մասին: «Ժողովրդի բարեկամներ» լիբե-
րալ ընկերությունը (1798 թ.): Դեմոկրատական ընկերություն-
ների «Լոնդոնյան թղթակցական ընկերությունը» և Թ. Հարդի:
Ընտրական և Բորդոյի ոգուի շարժման անումը: Տարածայնու-
թյուններ վիզերի կուսակցության մեջ: Կրտսեր-Պիտտի քա-
ղաքականությունը: Թղթակցական ընկերությունների գրումը:
Որենք գործադրելներն արգելելու մասին:

Ֆրանսիական հեղափոխական բանակների հաղթություն-
ների ազդեցությունը Անգլիայի վրա: Հուլիաններ Իրլանդիա-
յում և «Միացյալ իրլանդացիները» գործունեությունը: Ֆրան-
սիայի հետ ունեցած պատերազմի ժամանակաշրջանում յերկրում
ազգային դիկտատուրա սահմանելը: «Habeas corpus» ակտի
վերացումը և դատական հետապնդումներ դեմոկրատական գոր-
ծիչների դեմ (1794 թ.):

Անգլիան Ֆեյերբախի ֆեոդալական հակահեղափոխության
դուրս: Անգլիական կառավարության աջակցությունը Ֆրանսիայի
հակահեղափոխական ուժերին: Ինտերվենցիա, Տուլոնի գրավումը
(1798 թ. ոգոստոսի 28-ին): Անգլիայի աջակցությունը Վան-
դեյայի խռովությանը: Ընկեր Ստալինը Անգլիայի կողմից Վան-
դեյայի խռովությանը ցույց տված աջակցության մասին (գե-
կուցում Համի(ք)ի Կի-ի 1937 թ. մարտի 2-5-ի պլենումում):
Հեղափոխական բանակի կողմից Անգլիական ինտերվենյունների
ջոխախումը: Անգլիայի հաջողությունները Ֆրանսիայի դեմ
մղվող ծովային պատերազմում: Նոր զաղութների ձեռք բերում
(Մալթա և այլն): Ֆրանսիայի ոժանգակությունը Իրլանդիա-
յում անդի ունեցող շարժմանը: Հաշի երապեղիցիան Իրլանդիա-
յում

Ապստամբութիւնն Իրլանդիայում և նրա ճնշումը: Բանվորական շարժման ճնշումն Անգլիայում: Տրեյդունիոնների արգելումը (1799 թ.): Իրլանդական ունիան (1800—1801 թ. թ.): Անգլիան Ամենի հաշտութիւնից հետո: Նոր ընդհարումներ Յրանսիայի հետ: Ապստամբութիւնն Իրլանդիայում (1803 թ.): Յրանսիայի հետ պատերազմի վերսկսումը: Պիտտի յերկրորդ մինիստրութիւնը: Բանակի և նավատորմի ռազմագոյումը:

Յինանսական և առևտրա-արդյունաբերական բուրժուազիայի հարստացումը ռազմական մատակարարումների և սպեկուլյացիայի շնորհիվ: Պառպելիզմի անընդհատ աճումը: Բանվոր դասակարգի դրութիւնը: Աշխատավարձի անկումը: Բանվորների կողմից անլեզալ տրեյդունիոնների կազմակերպում: Գործադուլային շարժում:

Ճակատամարտ Տրաֆալգարի մոտ և ծովի վրա Անգլիայի տիրապետման ապահովումը: Պայքար Յրանսիայի հետ ցամաքի վրա: Անգլիական վոսկին և յեմքողական կոալիցիաները: Կրտսեր-Պիտտի մահը: Յրանսիայի տնտեսական բլուկադր Անգլիայի կողմից: Ելքայից մինչև Բրեստ յեմքողական ծովափը բլուկազի յենթարկելու հրամանագիրը: Ճամաքային բլուկազը և անգլիական կառավարութեան 1807 թ. հրամանագիրը ծովային բլուկազը տարածելու միջերկրածովյան ափերի վրա: Տիլզիթի հաշտութիւնը: Յեմքողայում իր արդյունաբերական հեղեմունիան սահմանելու Յրանսիայի փորձերի ձախողումը:

Իսպանիայի հարավային Ամերիկայում ունեցած գաղութների կողմից փաստական անկախութիւնն նվաճելու սկիզբը (1810 թ.): Նոր գաղութներ Անգլիայի համար: Սպեկուլյատիվ տնտեսութեան Անգլիայում: Բանկային հիմնարկների արագ աճումը: Հարավ-ամերիկյան առևտրական ընկերութիւններին սուբսիդիա տալը: Հյուսիսային Ամերիկայի հետ հարաբերութիւնների սրումը: 1811 թ. առևտրա-արդյունաբերական ճգնաժամը և ֆինանսական կրախը:

Բանվոր դասակարգի դրութեան խիստ վատթարացումը: 1808 թվից գործադուլային շարժման ուժեղացումը: Գործադուլներ և բանվորական հուզումներ Լանկաշիրում, Ռոչքերում և այլն: Գուլպայի և ուրիշ արտադրութիւններում բանվորների դուրս մղումը մեքենաների կողմից: Լուգիանների շար-

ժամը: Մեքենաների վոչնչացումը Նոտինգեմում, Յորքում և այլ տեղերում: Արշունարքու որհնադրութիւնն ընդունելի դեմ և դաժան դատաստան լուղիտների հետ:

1812—1813 թ. թ. կամպանիան: Պատերազմը Հյուսիսային Ամերիկայում (1812—1814 թ. թ.): Գինտի հաշտութիւնը: Հյուսիսային Ամերիկայի պատերազմի հանրագումարները: Յրանսիայի նկատմամբ Անգլիայի հաղթութեան տնտեսական և քաղաքական արդյունքները:

15. Գերմանիան 1789—1815 թ. թ. ժամանակաշրջանում

Դյուլդացիական յերույթներ Գերմանիայի պետութիւններում: Յրանսիական հեղափոխութիւնը և Գերմանիայի հասարակական կարծիքը: Մաս-մաս յեղած ֆեոդալական Գերմանիայի թուլութիւնը բուրժուական հեղափոխութեան հետ ունեցած իր զինված պայքարում: Յորստերը և Մայնցի կոմունան: Պրուսիայի ուժասպառումը: Բազելի հաշտութիւնը (1795): Լեհաստանի բաժանումները: Անգլիայի և Պրուսիայի մասնակցութիւնը Լեհաստանի բաժանումներին:

Բազելի հաշտութեան տգեղեցութիւնն Ավստրիայի վրա: Ավստրիայի կորուստներն ըստ Կամպոֆորմիան հաշտութեան: Յարիզմի ոգնութիւնը ֆեոդալական Գերմանիային՝ վերջինիս պայքարում ընդդէմ ֆրանսիական բուրժուական հեղափոխութեան:

Գերմանիան Առևտրելիցից և Յենայից հետո: Ազգային-ազատագրական շարժման սկիզբը: Տուգնադրուդը: Տեփտոնութիւն: Բուրժուական ռեֆորմներ Պրուսիայում: Շտեյնի ռեֆորմները: Եղիկտ (հրովարտակ) քաղաքային Դնքնավարութեան մասին: Եղիկտ կալվածատերերի և զյուդացիների մասին: Շտեյնի հրաժարականը: Հարդենբերգը: Եղիկտ կարգավորման մասին: Ռադմական ռեֆորմ Պրուսիայում (Շարնհորստ և Գնայզենաու): Ենգելը Գնայզենաուի մասին: Նապոլեոն I-ի ուսական աշակերտը և Գերմանիան: «Մեծ ընակի» պարտութիւնը: «Ազատագրական պատերազմը»: Կալիշի համաձայնութիւնը: 1814—1815 թ. թ. կամպանիան: Հաղթութիւնն Յրանսիայի վրա: Վիեննայի կոնգրեսը և Գերմանիայի մասնատվածութեան պահպանումը: Յրանսիական բուրժուական հեղափո-

խաբքան դեմ պայքարելու և նապոլեոնյան պատերազմների ժամանակաշրջանի նշանակութունը Գերմանիայի պետութիւններին համար: Գերմանական գրականութեանը ֆրանսիական բուրժուական հեղափոխութեան ազդեցութեան տակ: Այդ դա-
րաշրջանի գերմանական փիլիսոփայութիւնը: Կանտ:

V. ՅԵՎՐՈՊԱՆ 1815-ԻՑ 1848 թ. թ.

16. Վիեննայի կոնգրեսը: Յեվրոպական սեպտեմբեր և «Սրբազան դաշինքը»

Վիեննայի կոնգրեսը: Պայքար կոնգրեսում զաւթնակիցների միջև: Կոնգրեսի «Յեղրոպակիչ տկտը» (1815 թ. հունիս): Յեվ-
րոպայի քաղաքական քարտեզը կոնգրեսից հետո: Ռուսաստա-
նի, Պրուսիայի և Ավստրիայի տերիտորիալ զավթումները: Գերմանիայի և Իտալիայի տրոհվածութեան ամրապնդումը: Լե-
հաստանի բաժանման ամրապնդումը: Լեհական սահմանադրա-
կան թագավորութեան ստեղծումը՝ սուսական ցարի իշխանու-
թեան ներքո: Բուրբոնների սեպտեմբերացիան Ֆրանսիայում, Իսպանիայում և Նեապոլում: «Սրբազան դաշինքի» ստեղծումը:
Ալեքսանդր I: Մետերնիխ: Ռուսական ցարիզմի սեպտեմբեր
դերը 19-րդ դարի 1-ին կեսին Յեվրոպայում: Ազնվականական
սեպտեմբերի գաղափարախոսներ՝ Ժոզեֆ դը Մետեր, դը Բոնալ, դը
Հալլեր: Ազնվականութեան փորձերը՝ վերադարձնելու բուրժուա-
կան հեղափոխութեան շնորհիվ կորցրած դիրքերը:

«Սրբազան դաշինքի» պայքարը հեղափոխական շարժման
դեմ: Ռեակցիան Իսպանիայում: Ֆերդինանդ VII և 1812 թ.
սահմանադրութեան վերացումը: Իսպանիայի Հարավ-ամերիկյան
զաղութների պայքարը անկախութեան համար: Իսպանիան և
սուսական ցարիզմը: «Սրբազան դաշինքի» Ասիայի կոնգրեսը:
Ալեքսանդր I-ինի առաջարկը Հարավային Ամերիկայում ինտեր-
վենցիա կատարելու մասին: 1820 թ. Իսպանական հեղափոխու-
թիւնը: Ռիլեգո և Կրիոգա: Իսպանական հեղափոխութեան բուր-
ժուական իրենցը, սաղմական և դինամիտական բնույթը:
Սահմանադրութեան վերականգնումը: Իսպանական հեղափոխու-
թեան ազդեցութիւնը մյուս յերկրների վրա: Կարբոնարներն
Իտալիայում: 1820 թ. հեղափոխութիւնը Նեապոլում: Ռուսո-

կան ցարիզմի պլաններն Իսպանիայում ինտերվենցիա կատա-
րելու մասին: «Սրբազան դաշինքի» կոնգրեսները Տրոպայում
և Լայբախում: Ավստրիական ինտերվենցիան Նեապոլում: Շար-
ժում Գլենմոնտում և Կարլ Ալբերտի գերքը: «Զափավորների» և
«Սահմանադրողների» պայքարը Իսպանիայում: Կոնգրեսների բուր-
ժուական սեպտեմբեր: «Սրբազան դաշինքի» կոնգրեսը Վերսա-
լում և Ֆրանսիական ինտերվենցիան Իսպանիայում (1823 թ.):
Իսպանական և իտալական հեղափոխութեան պարտութեան
պատճառը:

Հարավ-ամերիկյան զաղութների հաղթանակը անկախու-
թեան համար մղած իրենց պայքարում: Շարժում անկախու-
թեան համար՝ Հունաստանում: Հակասութիւններ «Սրբազան
դաշինքի» պետութիւնների մեջ: Անգլիայի և Ռուսաստանի
պայքարը Ռուս-թուրքական պատերազմը և Ալքիանոպոլի
հաշտութիւնը (1829 թ.): Հունաստանի անկախութեան ճանա-
չումը: «Սրբազան դաշինքի» թուլացումը:

17. Ռեաւալպացիան Ֆրանսիայում և 1830 թ. բուրժուական հեղափոխութիւնը

Բուրբոնների սեպտեմբերացիան Ֆրանսիայում: Լյուդովիկոս
XVIII: Բուրժուական հարաբերութիւնների տիրապետութիւնը
Ֆրանսիայում: Սահմանադրական խարտիան: Եմիգրանտների
վերադարձը: Ռեաւալպացիայի կառավարութեան քաղաքակա-
նութիւնը «Հարյուր որից» հետո: Սպիտակ տետրը՝ «Աննաման»
պալատը: Ռիլեյի և Դեկադի կառավարութիւնները:

Ռեաւալպացիայի ժամանակաշրջանի քաղաքական կու-
սակցութիւնները: Դեպուտատների պալատը 1817—1819 թ. թ.:
Ուլտրա-ոռյալիստներ, կենտրոնը, ձախը: Դոկտրինարները, նը-
րանց կապը կենտրոնի հետ: Ռոյն Կոլլաբը և Բ. Կոնտանը վոթ-
պեա բուրժուական հասարակութեան «ներկայացուցիչներ» և
«մեկնարարիչներ»: Գծութիւններ ոռյալիստական լագերում:
Բերրիյի հերցոգի սպանութիւնը: Ռեակցիայի վերակումը և
ուլտրա-ոռյալիստների հաղթութիւնը Գաղտնի ընկերութիւն-
ներ, կարբոնարների դաւադրութիւններն ու ապստամբու-
թիւնները 1822 թ.: 1822 թ. որենքը մամուլի մասին: Ուլ-

արտադրականների արտաքին քաղաքականությունը: Հովհան-
նեսյանի խնդիրը Իսպանիայում: 1824 թվի ընտրու-
թյունները և ուլտրա-ռոյալիստների նոր հաղթությունը: Կարլոս
X—եմիլբանանների թագավոր (1824—1830 թ. թ.):

Ռեստավրացիայի կառավարության տնտեսական քաղաքա-
կանությունը: Ապարիյուն փորձեր՝ վերականգնելու «մինչ հե-
ղափոխության» սոցիալ-տնտեսական կարգերը: Պրոսեկյուցիոնիզմ
և արգելակիչ տարիքներ: Հացի մաքսերի շարժական ցուցնակ
(подвижная шкала): Կայսրության ռեֆորմի պահպանումը
բանվոր դասակարգի վերաբերմամբ: Վոտնագություններ գյու-
ղացիության լայն մասանների հիմնական շահերի նկատմամբ:
Դաշինք կղերականության հետ: Յեկեղեցու խնամակալությունը
գյուղացի վրա: Կոնգրեսացիաների աճումը: Մամուլի սահմանա-
փակումներ և հալածանքներ: Միլիարդանոց հատուցում կալվա-
ծատեր-եմիլբանաններին: Պետական փոխառությունների կոն-
վերսիա: Սոշալ հողային սեփականությունը պաշտպանե-
լու միջոցառումներ: Ազգային գվարդիայի ցրումը: Լիբերալ
բուրժուազիայի ուղղիցիան:

Լիբերալ բուրժուազիայի գաղափարախոսությունը: Ռես-
տավրացիայի ժամանակաշրջանի պատմաբանները (Դիլո, Տյե-
սի, Մինյե և այլք):

Բողոքներ կապիտալիստական ճնշման դեմ: Մեծ ուսու-
յրիտները (Սեն Սիմոն, Ֆուրյե):

1825—1827 թ. թ. արդյունաբերական ճգնաժամը: Դասա-
կարգային և քաղաքական պայքարի սրումը: Ազգային գվար-
դիայի ստուգատեսին տեղի ունեցած ցույցը: Ազգային գվար-
դիայի ցրումը: 1827 թ. ընտրությունները: Վիլլելի հրաժարա-
կանը: Մարտինյակի միսիոնարությունը: Նրա անկման պատճա-
րները: Պոլինյակի ռեակցիոն միսիոնարությունը (1829 թ.):
Լիբերալ ուղղիցիայի ռեֆրագումը: Հանրապետական խմբավո-
րությունների առաջացումը: Ուլեանիստական կոնսպիրացիայի
կազմակերպումը: 231-ի ուղերձը (ադրես), պալատի արձակումը
և նոր ընտրությունների արդյունքները: Ալֆրեդ Գաֆի-
նի, Հուլիսի 25-ի որդոնանները: Բուրժուազիայի բողոքը: Բան-
յան ցր-
ների վրդովմունքը և սրանց յեկեղեցի հուլիսի 27-ին: Հուլիսի
27—29-ի բալիկադային մարտերը և Փարիզ պաշտպանական պե-

րություն մեջ հայտարարելը: Զորքերի անվստահելիությունը,
պառնձին մասերի անցումը պաշտամբների կողմը: Փարիզը
պաշտամբների ձեռքին (հուլիսի 29-ին):

Ուղեղնանների վերացումը: Իշխանության գրավումը լիբե-
րալ ուղղիցիայի կողմից և թագավորի փախուստը: Բանվորների
կողմից հանրապետության պահանջ: Լաֆայետի դավաճանական
գերը: Սարտիայի փոփոխությունը և Լուի-Ֆիլիպին Ֆրան-
սիայի թագավոր հայտարարելը: 1830 թ. հուլիսյան հեղափո-
խության պատմական նշանակությունը: 1830 թ. հեղափոխու-
թյան աղբյուրությունը Յեկրոպայի վրա: Բիզիական հեղափո-
խությունը: 1831 թ. լեհական ապստամբությունը: Շարժում
Հեսսենում, Վյուրտեմբուրգում և ուրիշ պետություններում:
Նիկիայի 1 և հուլիսյան հեղափոխությունը: 1830 թ. հուլիսյան
հեղափոխությունը և ուստական առաջավոր հումարակայնու-
թյունը:

18. Բուրժուական միապետությունը Ֆրանսիայում
1830—1848 թ. թ.

Հուլիսյան միապետությունը: Լուի-Ֆիլիպի կառավարու-
թյան առաջին շրջանը (1830—1840 թ. թ.): Իշխանության կազ-
մակերպությունը: «Լեգալ յերկիր»: Ֆինանսական արխատկ-
րատիայի և «արդյունաբերական ֆեոդալների» տիրապետու-
թյունը: Դեմոկրատիայի անջատումը լիբերալիզմից: Հանրապե-
տական կազմակերպությունների աճումը և նրանց դործունե-
ությունը: Լուի-Ֆիլիպի կառավարության պայքարը լիբերալ-
միստների և հանրապետականների դեմ: Վանդեյայում ուլտրա-
տական խռովություն կազմակերպելու փորձը (1832 թ.): Պրո-
լետարիատի դրությունը վատթարացումը հուլիսյան միապետու-
թյան տարիներին: Բանվորները հանրապետական ընկերու-
թյուններում: Բուրժուական դեմոկրատներից պրոլետարիատի
անջատման սկիզբը: Բարյոֆական տրագիկիայի վերածնունդը:
Լիոնի ապստամբությունը 1831 թ. և նրա նշանակությունը:
Հանրապետականների ապստամբությունները Փարիզում (1832
թ.): Ուլեան ասոցիացիաների (միությունների) մասին (1834 թ.
մարտ): Լիոնի յերկրորդ ապստամբությունը: Ապստամբություն

Փարիզում 1834 թ. ապրիլին (կատորած Տրանսիստանի քաղաքներում 1834 թ. ապրիլին)։

Հուլիսյան միապետության արտաքին քաղաքականությունը 1830—1834 թ. թ. «Վոյ մի դրոշ փառքի համար» (Մարքս)։ Դաշինք Անգլիայի հետ։ Արևելեյան հարցը։ Բենիկար-Իսկելիսի դաշնագիրը (1833 թ.) և Ֆրանսիայի դիվանագիտական պարտությունը։ Ջորա տերությունների դաշնագիրը (1834 թ.)։ Լուի-Ֆիլիպպի կառավարության հրաժարվելն ինտերվենցիայից։

Հասարակական շարժումը 1836—1840 թ. թ.։ Բլանկի և բլանկիստները («Տարվա յեղանակների» ընկերությունը)։ 1839 թ. ապստամբությունը։ Բլանկիստական դավադրական առևտրի կայի սխալը, ֆաստակարությունը։ Լենինը և Սաալինը բլանկիզմի մասին։

Արևելեյան հարց։ Լոնդոնի դաշնագիրը (1840 թ.) և Ֆրանսիայի նոր ստորագումը։ Սոցիալիստական պրոպագանդա։ Ֆեոդալական սոցիալիզմ (Դե'Վիլնևվ Բարթեմին)։ Գործադուլային շարժում և բանվորական հոգևեցումներ Փարիզում (1840 թ.)։

Արքա-բուրժուազի կառավարման 2-րդ շրջանը (1840—1848 թ. թ.)։ Հետևողական պահպանողական քաղաքականության լոզունգը։ «Գիլյոյի միլիտարությունը»։ Ոպորտյունի մամուլի հետապնդումները։ Կորրուպցիան վորպես պետական կառավարման սխառն։ Համառ դիմադրություն ընտրական ռեֆորմին։ «Վոյ մի դրոշ փառքի համար» քաղաքականության շարունակությունը։

Առեվտրա-արդյունաբերական վերելքը Ֆրանսիայում 1843 թվից մինչև 1846 թվի։

Բանվորական շարժման աշխուժացումը։ Սոցիալիստական պրոպագանդայի աճումը։ Մանրբուրժուական սոցիալիզմ և խաղաղ ուսույլիստական կոմունիզմ։ Պրուդոն, Լուի-Բլան, Կաբն։

19. Գերմանիան 1815—1848 թ. թ.

Ֆեոդալական-միահեծանական ռեակցիան Գերմանիայում։ Նապոլեոնյան պատերազմներից հետո։ «Գերմանական միությունը» վորպես Գերմանիայի քաղաքական մասնավորություն։

ամրապնդման գերք։ Միութենական սեյմը վորպես Գերմանիայում քաղաքական ռեակցիայի պահպան։ Գերմանիայի առանձին պետություններում միջպատերազմյան կարգերի ռեստավրացիայի փորձեր։ Պրուսական կառավարության հրաժարվելը 1815 թ. սահմանադրական խոստովանություն։ Սահմանադրությունը հարավ-գերմանական պետություններում (Բավարիա, Վյուրտեմբերգ և այլն)։ Մետերնիխյան սեփին Ավստրիայում։ Ռեակցիոն ազդեցությունը Գերմանիայի վրա։

Առաջին բողոքները ռեակցիայի դեմ։ Լիբերալ նացիոնալիստական շարժում։ Վարտուլդյան տոնակատարությունը (1817 թ.)։ Կարլսբադյան վորտուլմներ (1819 թ.)։

Գերմանական պետությունների տնտեսական դրությունը։ Նապոլեոնյան պատերազմներից հետո։ Կառավարական ռեակցիոն խոշոր հողատիրությունը։ Գյուղացիների կողոպուտը Պրուսիայում հողուտ կալվածատերերի։ 1818 թ. դեկտրացիան և 1821 թվի որենադրությունը հեղհաման մասին։ Ֆեոդալական ճնշումը հաբսբուրգյան միապետության գյուղում։ Գերմանական արդյունաբերությունը և առեվտուրը։ Մանուֆակտուրաների զարգացումը և արհեստավորների քայքայումը։ Պրոլետարիատի դրությունը։ Բուրժուազիայի պահանջը արդյունաբերությունը հովանավորելու մասին։ 1818 թ. պրուսական մաքսային տարիֆը։ Շարժում հողուտ մաքսային դաշինքի։

Ավստրիայի գերակշռող ազդեցությունը գերմանական միություն մեջ XIX դարի 20-ական թվականներին։ Պայքար Ավստրիայի և Պրուսիայի միջև միության մեջ հեղհամոնիա ձեռք բերելու համար։

Հուլիսյան հեղափոխության արձագանքները Գերմանիայում։ Ապստամբություններ Բրաունշվայգում, Հեսսենում և այլ պետություններում։ Սահմանադրություն Սաքսոնիայում, Հաննովերում, Հեսսենում, Գ. մեյնիայի տոնը։ «Յերիտառարգ Գերմանիա»։ Բերնե։ «Մրբազան դաշինք» և միութենական սեյմի ռեպրեսիաները։ Կապիտալիզմի զարգացումը Գերմանիայում։ Պրուսական «մաքսային դաշինքը» (1834 թ.)։ Բուրժուազիայի տեսաբանները և եկոնոմիստները։ Ֆ. Լիստ։ Մեքենայական արդյունաբերության թույլ զարգացումը մինչև 1848 թ. հեղափոխությունը։ Արդյունաբերության տերիտորիալ տեղաբաշխում։ Արհեստը և խոշոր արդյունաբերությունը։

Գյուղատնտեսության վիճակը: Ազրաբային ունեցողի ընթացքը: Գյուղացիության դրույթունը Գերմանիայի գանազան պետության ներքո: և շրջաններում: Գյուղատնտեսության մեջ կապիտալիզմի պրոեսակն ուղիի տեսակները: Արժատական ուղղիցիայի աճումը Գերմանիայում, դրա արտացոլումը փիլիսոփայության (յերիտասարդ հեգելականներ, Ֆեյերբախ) և գրականության (Հայնե) մեջ:

Բանվորական շարժումը՝ զարգացումը: Արհեստավորական լեյկապարպները: «Հալածյալների միությունը»: «Արգարների միությունը»: Վայտլինգ:

Ֆրիդրիխ Վիլհելմ III-ի մահը (1840 թ.): Ֆրիդրիխ-Վիլհելմ IV: Լիբերալ ուղղիցիա: Հոնոստյան լիբերալ բուրժուազիայի դերը: Սիլեզյան ջուրհանների ապստամբությունը: Միանձնատնության ֆինանսական ճգնաժամը և միացյալ լանդտագի հրավիրումը Պրուսիայում (1847 թ.): Լիբերալ ուղղիցիան և փոխառությունների մերժումը: Լանդտագի արձակումը: Ավստրիան 40-ական թվականներին: Մետերնիխի քաղաքականությունը: Ազգային պայքարի սրումը: Ազգային շարժումը Վենգրիայում (Կոշուտ): Ապստամբություն Կրակովում: Գյուղացիական ապստամբություն Գալիցիայում: Կրակովի միացումը Ավստրիային: Ազգային հարյը Գերմանիայում: Պոլնանի գերմանականացումը:

20. Շվեյցարիան Վիեննայի կոնգրեսից մինչև 1848 թ.

Հիվեցիական հանրապետությունները Շվեյցարիայում: Շվեյցարիայի ուղղափառ Նապոլեոնի կողմից: 1803 թ. սահմանադրությունը: Շվեյցարիայի տնտեսական զարգացումը XIX դարի առաջին կեսում: 30—40 թ. թ. ունեցողները «Հասկերբունդ» և քաղաքացիական պատերազմը: Շվեյցարիայում: 1848 թ. սահմանադրությունը: Նախքան քաղաքացիական պատերազմի մասին Շվեյցարիայում:

21. Անգլիան 1815—1848 թ. թ.: Զարտիգմ

Անգլիայի տնտեսական դրությունը պատերազմից հետո: Անգլիայի հզորության աճումը: Մոշոր արդյունաբերության արագ զարգացումը: 1814—1815 թ. թ. ճգնաժամը: Ֆեյերբախ

արդյունաբերական արտադրության կրճատումը: Բանակի և նավատորմի զորացրումը և աշխատանքի պահեստի բանակի աճումը: Մասնաշաղկապ գործադրություն և ներքին շուկայի ղեկավարությունը: Ֆեյերբախի շուկայի ժամանակավոր սեղմումը:

Թորիական կառավարության տնտեսական քաղաքականությունը: Հայի որենքների սահմանումը (1815 թ.):

Ֆեյերբախի հարկի վերացումը և տնտեսական հաջողության ավելացումը: Դեֆլացիայի քաղաքականություն: Մաքսային դրույթների ավելացումը՝ հումուսի և լորդյունաբերական ապրանքների վրա:

Պրուսիայի տնտեսական աշխատավորության լայն մասսաների դրության վատթարացումը: Սովյալների բուռնություն: Բաղրակները և վարձակալների շարժումը: Լուդդիտների գործունեության վերջնական փլուզումը: Մոշոր մեքենայական արդյունաբերության հաղթանակը: Ընկեր Ստուդենտ կապիտալիստական ինդուստրիալիզմի արժանապատիվության մասին սոցիալիստական ինդուստրիալիզմից:

Լիբերալ շարժման վերածնունդը: Պայքար ընտրական ունեցողի համար: Վիլհելմ Կորբու: Քաղաքական ընկերությունների ու ակումբների վերածնունդը: «Habeas corpus» ակտի դադարեցումը (1817 թ.) և կառավարական անպահանջները:

Ճգնաժամի նոր սրումը 1819 թ. և սահմանափակումների ավելումը: Լիբերալ բուրժուազիայի կամպանիան կառավարության քաղաքականության դեմ: «Անեկտրի ազատություն» պահանջներ: Մասնաշաղկապ միտինգներ խոշոր արդյունաբերական կենտրոններում: Պլեան ազդեցության արդյունաբերողների կազմակերպման ուղիներ: Չարդ Մանչեսթրում (1819 թ.): «Պրոտերստ» և վեց «ակտեր» բերանը փակելու մասին:

Որենք կապիտալիստների ազատության մասին: Որենք սպանությունների, հորդորման (подстрекательство) և բռնության մասին:

1825 թ. առեկտրա-արդյունաբերական ճգնաժամը և անքերբությունը: Ժողովրդական հոգեմուտքների նոր բռնկում: Դործադուներ: Սովյալների բուռնություն: Հուլիսիներ իրլանդիայում: Ունեցողի Թորիների աջ թեփի հաղթությունը: Ծարձակապահանջների ընդունումը (1828): Որենք կապիտալիստների եմանսիպացիայի մասին (1829 թ.):

Բանվորական հոգևորներ քաղաքներում և սվինգների շարժումը գյուղում։ Ազդեցություն ունեցող ընտրական ղեկավարները։ Արմատական շարժման վերածնունդը։ Հուլիսյան հեղափոխությունը Ֆրանսիայում և նրա ազդեցությունը Անգլիայի վրա։ Վելինգտոնի միևնույն ժամանակահատվածում և վիզերի անցումն իշխանության գլուխը։ 1832 թ. սրենքը պարլամենտական ղեկավարման մասին։ Պարլամենտական ղեկավարման հանրազոտարը, խոշոր արդյունաբերական բուրժուազիայի հաղթանակը։ Բանվոր դասակարգի քաղաքական գլխավորության աճումը։

Ստրիկտիստների վոլնչացումն անգլիական գաղութներում։ Գործարանային տեսչության հիմնումը։ Նոր սրենք աղքատների մասին (1834 թ.) և «Բանվորական տների» կազմակերպումը։

Անգլիական կապիտալիզմի զարգացման հաջողությունները 30-ական թվականներին։ Մոշոր արդյունաբերության աճումը։ Ներքին և արտաքին առևտրի աճումը։ Բորսայական սպեկուլյացիա։ Ինսուլտային բանկերի կազմակերպումը։ 1835—1839 թ. թ. անբերրությունը, հացի գների աճումը և առևտրի ազատության ոլորտի շարժման ուժեղացումը։ 1835—1837 թ. թ. ճգնաժամը։

Բանվորների հրապարակախոսությունը պարլամենտական ղեկավարման համար տարված պայքարի հանրազոտարներից։ Շարժում հոգևոր աշխատանքի որոնողական պաշտպանություն։ Ուոլենի (1772—1858) գործունեությունը։ Ուոլենի կոմունիստական սխեմները։ Իրա առաջնական բնույթը։ Մեծ առաջնականների պատմական-պրոգրեսիվ գերն իր ժամանակի համար, «կապիտալիզմի քննադատությունը» նրանց կողմից։ Ուոլենը և պրոգրեսիվ միությունները։ Բանվորների պայքարը աղքատների մասին նոր սրենքի դեմ։ Շարժում հոգևոր ինքնուրույն բանվորական ներկայացուցչություն։ Լոգիկա և «Բանվորների լոգիկայի» առաջնականները։ Առաջնականների պատմական ինքնուրույնության միություն (առաջնական)։ Հարնի։ Բուրժուական ռադիկալները և բանվորները։

Չարտիզմ։ Չարտիստական շարժման սկիզբը։ Չարտիզմի «ուղեկցիները» (Ստեֆեն)։ Ասիուդ և «Բիրմինգհամյան քաղաքական միությունը»։ «Բարոյական» և «Ֆիզիքական» բժշկականությունները։ Չարտիզմի առաջնորդները։—Ո'Բրայեն, Ո'Կոննոր, Հարնի։ Չարտիզմը վերադառնալու դասակարգի սուս-

ջին մասսայական-քաղաքական շարժում։ Չարտիզմի ազդեցությունը մասսայական ազդեցիկ-ազատագրական շարժման աճման վրա Իրլանդիայում։ Իշխող դասակարգերի պայքարը Չարտիզմի և իրլանդական շարժման դեմ։

Ընդհանուր գործադուլի պոպուլարիզմ։ Առաջին չարտիստական կոնվենտը (1839 թ.)։ Առաջին պետիցիան և դրա մերժումը պարլամենտի կողմից։ Հոգևորներ։ Բիրմինգհամում։ Վոտիկանական տեսություն։ մասսայական ձեռքավորություններ, դատական պրոցեսներ։

«Հացի սրենքների դեմ լիգայի» կազմակերպումը (1838 թ.)։ Մաքսային տուրքերի աստիճանական իջեցումը։ Որենք յերեխաների աշխատանքի կիրառման մասին։ Պայքար բանվորների քաղաքական պահանջների դեմ։

1841—1842 թ. թ. զիպրեսիան։ Գործադուլի շարժման աճումը։ Աշխատավարձի իջեցումը։ Չարտիստական շարժման աշխուժացումը։ «Ազդեցիկ» չարտիստական առաջնական» վերադառնական պրոգրեսիստի քաղաքական կուսակցություն։ Չարտիստների մոտենակցությունը գործադուլային շարժմանը։ Յերեքսիդ պետիցիան և պարլամենտի կողմից նրա կրկին մերժումը (1842 թ.)։ Մասունների լիգայի։ Ընդհանուր քաղաքական գործադուլի պրոպոզանդ։ 1842 թ. ողորդական գործադուլը արդյունաբերական շրջաններում։ Շարժման ջախջախումը կառավարությունից։ «Ուղեկցիների» հեռանալը չարտիզմից։ Չարտիզմի առանձին հերձվածների բաժանվելու սկիզբը։ Ո'Կոննորի հոգային ոլանը և չարտիստների մյուս առաջնորդների վերաբերմունքը դեպի ալդ։ 1842 թ. չարտիստական կոնվենտը։ Ո'Կոննորի պլանի կենսագործման փորձը։

Պատերազմ Չինաստանի հետ («Վալիոնի» պատերազմ) և 1842 թ. դոշնագիրը։ Ակտիվ գաղութային քաղաքականություն։ 1845 թ. անբերրությունը և սովն Իրլանդիայում։ Հացի սրենքների վերացումը (1846 թ.) և Թորիական կուսակցության փլուզումը։ «Պիլիոնները» և Թորիները։

Լիբերալներն իշխանության գլուխ։ 1847 թ. անբերրությունը և առևտրա-արդյունաբերական ճգնաժամը։ Ակտ 10-ամյա բանվորական սրվա մասին։ Հեղափոխություն։ Ֆրանսիայում և նրա ազդեցությունը Անգլիայի վրա։ Ազատագրություն, Իրլանդիայում։

Բանվորական հոգևորներ քաղաքներում և ավիզների շարժումը գլուղում: Ապիտացիա հոգևոր ընտրական ռեֆորմի: Արմատական շարժման վերածնունդը: Հուլիսյան հեղափոխությունը ծրանսիայում և նրա ազդեցությունը Անգլիայի վրա: Վեկինգտոնի միևնույնության անկումը և վիգերի անցումն իշխանության գլուխը: 1832 թ. որինքը պարլամենտական ռեֆորմի մասին: Պարլամենտական ռեֆորմի սոցիալական հանրագումարը, խոշոր արդյունաբերական բուրժուազիայի հաղթանակը: Բանվոր դասակարգի քաղաքական գիտակցության աճումը:

Ստրկության վոչնչացումն անգլիական գաղութներում: Գործարանային տեսչության հիմնումը: Նոր որենք աղքատների մասին (1834 թ.) և «բանվորական տների» կազմակերպումը:

Անգլիական կապիտալիզմի զարգացման հաջողությունները 30-ական թվականներին: Մոշոր արդյունաբերության աճումը: Ներքին և արտաքին առևտրի աճումը: Բորսայական սպեկուլյացիա: Դեպոզիտային բանկերի կազմակերպում: 1835—1839 թ. թ. անբերրությունը, հացի գների աճումը և առևտրի ազատության ողորդի շարժման ուժեղացումը: 1835—1837 թ. թ. ճգնաժամը:

Բանվորների հիասթափությունը պարլամենտական ռեֆորմի համար տարված պայքարի հանրագումարներից: Ծարժում հոգևոր աշխատանքի որենքրական պաշտպանություն: Ուոլենի (1772—1858) գործունեությունը: Ուոլենի կամուրջատական սխտեմը: Իրա ռատոպիական բնույթը: Մեծ ռատոպիատների պատմական-պրոգրեսիվ դերն իր ժամանակի համար, «կապիտալիզմի քննադատությունը նրանց կողմից: Ուոլենը և պրոֆեսիոնալ միությունները: Բանվորների պայքարը աղքատների մասին նոր որենքի դեմ: Ծարժում հոգևոր ինքնուրույն բանվորական ներկայացուցչություն: Լովետ և «Բանվորների լոնդոնյան ասոցիացիան»: Ասոցիացիայի պատակառություն: Դեմոկրատական միություն (ասոցիացիա): Հարնի: Բուրժուական ապրիլակաները և բանվորները:

Չարտիզմ: Չարտիստական շարժման սկիզբը: Չարտիզմի «ուղեկցիները» (Ստեֆենս): Ատլուդ և «Բիրմինգհամյան քաղաքական միությունը»: «Բարոյական» և «Ֆիզիքական» ռեֆի կուսակցությունները: Չարտիզմի առաջնորդները—Ո'Բրայեն, Ո'Կոննոր, Հարնի: Չարտիզմը վորպես բանվոր դասակարգի սուսա-

ջին մասսայական-քաղաքական շարժում: Չարտիզմի ազդեցությունը մասսայական ազդային-ազատագրական շարժման աճման վրա Իրլանդիայում: Իշխող դասակարգերի պայքարը Չարտիզմի և իրլանդական շարժման դեմ:

Ընդհանուր գործադուլի պրոպագանդա: Առաջին չարտիստական կոնվենտը (1839 թ.): Առաջին պետիցիան և դրա մերժումը պարլամենտի կողմից: Հոգևորներ Բիրմինգհամում: Վոտիկանական տեուր, մասսայական ձերբակալություններ, դատական պրոցեսներ:

«Հացի որենքների դեմ լիպայի» կազմակերպումը (1838 թ.): Մաքսային տուրքերի աստիճանական իջեցումը: Որենք յերեխաների աշխատանքի կիրառման մասին: Պայքար բանվորների քաղաքական պահանջների դեմ:

1841—1842 թ. թ. զիպրեսիան: Գործադուլի ժամանակը: Աշխատավորների իջեցումը: Չարտիստական շարժման աշխուժացումը: «Ազդային չարտիստական ասոցիացիան» վորպես անգլիական պրոլետարիատի քաղաքական կուսակցություն: Չարտիստների մոնիսկությունը գործադուլային շարժմանը: Յերկ-բուրդ պետիցիան և պարլամենտի կողմից նա կրկին մերժումը (1842 թ.): Մասսաների յկույթը: Ընդհանուր քաղաքական գործադուլի պրոպագանդա: 1842 թ. ողոսարային գործադուլը արդյունաբերական շրջաններում: Ծարժման ջախջախումը կառավարությունից: Կողմից: «Ուղեկցիների» հեռանալը չարտիզմից: Չարտիզմի առանձին հերձվածների բաժանվելու սկիզբը: Ո'Կոննորի հողային ոլլանը և չարտիստների իշուս առաջնորդների վերաբերմունքը դեպի այդ: 1842 թ. չարտիստական կոնվենտը: Ո'Կոննորի պլանի կենսագործման վորժը:

Պատերազմ Ձինստոտների հետ («ափիոնի» պատերազմ) և 1842 թ. դոշնադիրը: Ակտիվ գաղութային քաղաքականություն: 1845 թ. անբերրությունը և սովն Իրլանդիայում: Հացի որենքների վերացումը (1846 թ.) և Թորիական կուսակցության ցատակառություն: «Պիլիսները» և Թորիները:

Լիբերալներն իշխանության գլուխ: 1847 թ. անբերրությունը և առևտրա-արդյունաբերական ճգնաժամը: Ակո 10-ժամյա բանվորական օրվա մասին: Հեղափոխություն: Ծրանսիայում և նրա ազդեցությունը Անգլիայի վրա: Ազատագրություն, Իրլանդիայում:

Զարտիստական շարժման նոր արիք: 1848 թ. Հարտիստական կոնվենտը: Յերրորդ պետիցիան: 1848 թ. ապրիլի 10-ի ցույցը և նրա ձախողումը: Զինված ապստամբության փորձ: Շարժման ջախջախումը: Ֆրակցիոն պայքարը վողմ մնացած շարտիստական կազմակերպություններում: Մարքսի և Ենգելսի կողմը շարտիստներին ձախ թելի (Հարնի, Զոնս) հետ: Զարտիքմի անկման պատճառները: Զարտիստական շարժման պատմական նշանակությունը և դասերը:

22. ՄԱՐԿՍ ՅԵՎ ԵՆԳԵԼՍ

Մարքսի վաղ տարիները: Քաղաքական գործունեությունը սկիզբը: Մարքսը վորպես «Հոենստյան լրագրի» խմբագիր: Փարիզ փոխադրվելը:

Ֆրանսիական հեղափոխության և ֆրանսիական սոցիալիզմի պատմության ուսումնասիրությունը: Մերձեցում Ենգելսի հետ: Ենգելսի վաղ տարիները: Ենգելսն Անգլիայում: Ենգելսը և շարտիստական շարժումը: «Բանվոր դասակարգի դրությունն Անգլիայում» (1844 թ.): «Սրբապան Բյուսնիքը» և պայքար ձախ-հեղեղականների (Բաուեր և այլն) դեմ: «Ֆերմանական իդեոլոգիա», Ֆեյերբախի քննադատությունը: Պայքար «Իսկական սոցիալիստներ» դեմ: Մարքսի և Ենգելսի կողմից հեղափոխական պրոլետարական կոմունիզմի տեսության հիմունքների մշակումը: Լենինը մարքսիզմի յոթեք աղանդների և յերեք բաղկացուցիչ մասերի մասին: Պայքար մանր-բուրժուական սոցիալիստական դպրոցների դեմ: Պայքար Վայսշտեյնի և Պրուդոնի դեմ: «Փիլիսոփայության աղքատությունը» (1847 թ.):

Մարքսը և Ենգելսը վորպես հեղափոխական մարտիկներ: Բրյուսելյան եմիգրացիան: Բրյուսելյան թղթակցական կոմիտեն: «Կոմունիստների միություն» — առաջին պրոլետարական միջազգային կոնսակցության ստեղծումը: Լոնդոնյան կոնգրեսները 1847 թ.: «Կոմունիստական մանիֆեստը» և նրա պատմական նշանակությունը: Ուսմունք դասակարգային պայքարի մասին: Պրոլետարիատի դիկտատուրայի պաշտպանները վորպես պրոլետարիատի քաղաքական տիրապետություն և վորպես կապիտալի իշխանությունը բոսի ուղիով ապագայի ուղի: Պրոլե-

տարիատի, վորպես սոցիալիստական հասարակության ստեղծողի համաշխարհային պատմական դերի պարզաբանումը: Հեղափոխական տեսության միացումը դասակարգային պայքարի պրակտիկայի հետ: Գլխավորը մարքսիզմի մեջ — ուսմունքը պրոլետարիատի դիկտատուրայի մասին: Մարքսի դրույթն այն մասին, վոր «պարլամենտական-դեմոկրատական հանրապետությունը հանդիսանում և քաղաքական կազմակերպության ամենից ավելի նպատակահարմար ձևը կապիտալիզմից սոցիալիզմին անցնելու ժամանակաշրջանում»: Մարքսի ուսմունքը սոցիալիստական հեղափոխության մասին: Լենինի և Ստալինի կողմից պրոլետարիատի դիկտատուրայի մասին ուսմունքը նոր, ավելի բարձր աստիճանի բարձրացնելը:

Համամիութենական կոմունիստական (բոլշևիկներին) կոնսակցության պատմության համառոտ դասընթացը: ՀամԿ(բ)ԿԿ-ի հանձնաժողովի խմբագրությունը, — պատմական և դիալեկտիկական մատերիալիզմի մասին: Մարքսի ուսմունքի պատմական ճակատագիրը:

Լենինի դմը — իմպերիալիզմի և պրոլետարական հեղափոխությունների դարաշրջանի մարքսիզմն է: Լենինի և Ստալինի դերը Մարքսի ուսմունքն առաջ մղելու և զարգացնելու գործում: Սոցիալիզմի հաղթանակը ԽՍՀՄ-ում մարքսիզմի-լենինիզմի մեծագույն արիւնքն է: «Կոմունիստական մանիֆեստ»-ի նշանակությունը և պատմական մատերիալիզմի ու պատմության մարքսիստական սկերիոգիգացիայի տեսության ստեղծումը:

VI. 1848 թ. ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ

23. 1848 թ. հեղափոխությունը ֆրանսիայում

Ֆրանսիական տեխնիկի ու արդյունաբերության զարգացման դանդաղումը: Ֆրանսիական արհեստավորության տիրապետության շնորհիվ: Պետական արտակարգ ծախսերի աճումը: Պետական բյուջեի զեֆլիցիալը և պետական պարտքի աճումը: Կառավարության համառ դիմադրությունը ֆրանսիական սեֆարմերին: Շարժում «Ժամանակակից կառավարություն» արտի: Կառավարության մերժումը՝ բախարարելու արդյունաբերական (լիբերալ) բուրժուազիայի պահանջները: 1846 թ. ռովը և կառավարության

անգործունեությունը: Ժողովրդական մասսաների աղետները: Դյուղացիության դրությունը հուլիսյան միապետության սրբ: Ճինանական սնանկացման սպառնալիքը: 1847 թ. առեկտրա-արդյունաբերական ճգնաժամը: Ոպոզիցիոն տրամադրությունների արագ աճումը յերկրում: Լիբերալ բուրժուազիան ուղղիցիայի գլուխ: Ռեֆորմների պահանջներ:

1847 թ. պարլամենտական սեսիան: Կառավարությունը մերժում է ռեֆորմի բոլոր պահանջները: Հասարակական սկանդալներ: «Բուրժուական հասարակության վերնախավերում լյուծակեն: պրոլետարիատի վերածնունդը» (Մարքս)¹⁾: Բանկոտային կամպանիա: Կառավարական հետապնդումներ: Ցույցի նախապատրաստումը: Կառավարական պրովոկացիաներ: Բանվորների դուրս գալը փողոց: Բարեկազմեր և ապստամբության կոչ: Ազգային գվարդիայի չեղոք դիրքը: Գիղգի հրաժարականը և դուրք կանչելը: Զինված ապստամբություն Փարիզում: Բուրժուազիայի փորձերը՝ կասեցնել հեղափոխությունը: Ապստամբության հաղթանակը: Ժամանակավոր կառավարություն կազմվել: «Ցեռագույն հանրապետականները»՝ արդյունաբերական բուրժուազիայի ներկայացուցիչներ: Լուի Բլանին և Ալբերտին կառավարության կազմի մեջ մտցնելը, վարպես նրա քարտուղարները: Գրովետտ-րիատի պահանջները («սոցիալական և դեմոկրատական» հանրապետություն, աշխատանքի իրավունք, աշխատանքի կազմակերպում) և փհարվարյան սրբի կոմպրոմիսը: Լյուքսեմբուրգյան հանձնաժողով: Ժամանակավոր կառավարության քաղաքականության հիմնական գիծը՝ պրոլետարիատի մեկուսացումը: Դյուղացիության վրա զրվող տուրքերի բարձրացումը: Պետական պարտքի տոկոսների վազաժամ վճարումը: Մանր բուրժուազիային և գյուղացիությանը պրոլետարիատի դեմ դրդուելը: «Ազգային արհեստանոցների» կազմակերպում: Գրովետտ-րիատի ջլատման քաղաքականություն (մորիլ գվարդիան): Մարտի 17-ի և ապրիլի 16-ի ցույցերը և Լուի Բլանի դավաճանական դերը: Լուի Բլանի տակախեան վարպես ուղարտւնիզմի և բանվորների շահերի դավաճանության նմուշ: Լինինը լուիլանականության մասին:

1) Մարքս, Բնութի յերկեր, հատ: II, հջ 146:

Սահմանադիր ժողովի ընտրությունները: Սահմանադիր ժողովի բացումը (մայիսի 4-ին) և նրա ռեակցիոն կազմը: Հուլիսներ պրովինցիալում: Ժողովի ռեպրեսիվ քաղաքականությունը բանվորների նկատմամբ: Բլանկիստների գործունեությունը: Մայիսի 15-ին Սահմանադիր ժողովը ցրելու փորձ: Մայիսի 15-ի ապստամբության լուղենդները: Բլանկիի ձերբակալումը և շարժման ջախջախումը: Բուրժուական տեոոր: Ազգային արհեստանոցների փակումը և հուլիսյան ապստամբությունը Փարիզում:

Հունիսի 23-26-ի բարիկադային մարտերը: Բանվորների հերոսական սլայքալը: Դասակարգային ուժերի դասավորումը հունիսյան սրբին: Կավենյակների «դասակարգային ահուշքը»: Հունիսյան մարտերի դասակարգային իմաստը՝ «սլայքալ բուրժուական իբավակարգի պահպանման կամ վոլնչացման համար» (Մարքս): Մարքսը և Լինինը հունիսյան սրբի մասին: Հունիսյան սրբի միջազգային նշանակությունը:

Ապստամբության ճնշումը և պրոլետարիատի մասսայական բնաջնջումը: Մայիսակ տեոոր: 1848 թ. հունիսի 25-ից մինչև դեկտեմբերի 10-ի ժամանակաշրջանը: «Ցեռագույն» հանրապետականների տիրապետությունը: Սահմանադրության մշակումը: Պաշարողական ջրություն Փարիզում: Կավենյակի դիկտատուրան: Պրեզիդենտական ընտրություններ: Լուի Բոնապարտի ընտրությունը հանրապետության պրեզիդենտ:

1848 թ. դեկտեմբերի 10-ից մինչև 1849 թ. մայիսի վերջի ժամանակաշրջանը: Բոնապարտի և «կարգ ու կանոնի կուսակցության» սլայքալը հանրապետական Սահմանադիր ժողովի հետ: Ժողովի և բուրժուական հանրապետականների պարտությունը: Որենսդրական ժողովի հրավիրումը (1849 թ. մայիսի 23-ին): «Կարգ ու կանոնի կուսակցության» տիրապետությունը ժողովում:

«Լեոը»: Բոնապարտի բուկը «կարգ ու կանոնի կուսակցության» հետ, ընդդեմ «լեոան»: Պրեզիդենտի կողմից սահմանադրության խախտումը (եքսպեդիցիա Բաալի): «Լեոան» յնույթը հունիսի 13-ին: Մանր-բուրժուական դեմոկրատների պարտությունը: Մարքսը, Ենգելսը, Լինինը, Սաալինը դինված ապստամբության մասին: «Կարգ ու կանոնի կուսակցության» պարլամենտական դիկտատուրան:

«Բանվորական թեկնածու թյունները 1850 թվի մարտի ընտրություններին՝ Որենսդիր ժողովի կողմից ընդհանուր ընտրական իրավունքի վերացումը: «Թեկնածուների 10-ի ընկերությունը»: Պարզամեծի կողմից բանակի վրա հակադրության իրավունքը կորցնելը: Բուրժուական լրագրերի հետադարձումները: Արգելադրական ճգնաժամ: Բանվորական շարժման աճումը: Բուրժուազիայի կողմից «ամուր իշխանություն» ծառայելը: «Հարգ ու կանոնի կուսակցության» քայքայումը:

Բոնապարտի ղեկավարման: Դասակարգերի միջով խռատանալը (лавирирование): Մոստոմեեր բուրժուազիային, գյուղացիությանը, բանակին: Ողում պարլամենտի և գործադիր իշխանության միջով: Պետական հեղաշրջման նախապատրաստում: 1851 թ. ղեկավարների 2-ի հեղաշրջումը: Ընդհանուր ընտրական իրավունքի վերականգնումը: Բոնապարտի ղեկավարման: Կայսրության հայտարարումը 1852 թ. ղեկավարների 2-ին: Ապստամբություններ Փարիզում և պրովինցիայում: 1848 թ. ֆրանսիական հեղափոխությունը վերսկի բուրժուազեականության հեղափոխություն:

Մարքսը, Ենգելսը, Լենինը, Մաոյինը 1848 թ. ֆրանսիական հեղափոխության զուտերի մասին:

24. 1848 թ. հեղափոխությունը Գերմանիայում

Հեղափոխական ճգնաժամի հատուկացումը Գերմանիայում: Գերմանիայի վերամիացումը վերսկի հեղափոխության հիմնական հարց: Ազգային հարցը: Ազգային շարժումը գերմանական Լեհաստանում: 1846 թ. Գալիցիական ապստամբությունը: Պրուսական միանեմանության զիջումները բուրժուազիային: 1847 թ. արտոնագիրը միացյալ շանգրադի մասին: 1847 թ. ճգնաժամը, տերրորությունը և սովը: Պրուսական միանեմանության ֆինանսական դժվարությունները: «Միացյալ լանդտագի» սեսիան և համաձայնության փորձերի անհաջողությունը:

Հեղափոխական սիտուացիան յերկրում, փառվարչան հեղափոխությունը և նրա ազդեցությունը Գերմանիայում:

Մարտյան որերը Գերմանիայում: Գյուղացիական աղբյուրում: Ապստամբություններ հարավ-գերմանական

պետություններում: Ապստամբություններ քաղաքներում: Հեղափոխություն Ավստրիայում (մարտի 13-ին), Մեաերնիխտանկումը: Հեղափոխություն Իտալիայում: Հեղափոխություն Հունգարիայում (մարտի 15-ին) և Հունգարիայի անկախության պահանջ: Բարիկադային մարտեր Բեռլինում (մարտի 18-ին): Պրուսական իրերալ բուրժուազիայի համաձայնությունը թագի հետ: Մարտյան Մինիստրությունները Գերմանիայում: Գերմանական բուրժուազիայի կողմից էր գաշակից գյուղացիությանը դավաճանելը: Բուրժուազիայի մեծապետական ազգային քաղաքականությունը: Լեհաստանում ազգային շարժման ճնշումը:

1848 թ. մարտ-հունիսը Գերմանիայում: Լիբերալ բուրժուազիան իշխանության գլուխ: Սահմանադիր ժողովներ Բեռլինում և Վիեննայում: Գերմանական կուսակցության կողմակիցությունը: Մարքսը Բյոչնում: «Նոր հոկտոսյան լրագիրը», նրա (լրագրի) կողմից հեղափոխության նկատմամբ բուրժուազիայի դավաճանության մերկացումը և գերմանականների անհետեւողականության քննադատությունը: «Նոր հոկտոսյան լրագիրը» վերսկի Գերմանիայի կոմունիստների Միության ղեկավար կենտրոն: Մարքսի պայքարը Գոթշալկի և Բյոչնի «բանվորական միություն» ձևովիկ գրությունների դեմ: «Նոր հոկտոսյան լրագիր» քաղաքական ծրագիրը: Մայիսի 15-ի և 25-ի զեպերը Վիեննայում և բանվորների զեբը: Սահմանադիր ժողովի հրավիրումը Ֆրանկֆուրտում (մայիսի 18-ին) և նրա համաձայնողական գործունեությունը մերկացումը «Նոր հոկտոսյան լրագիր» կողմից:

Մասսաների դժգոհության ուժեղացումը բուրժուազիայի համաձայնողական քաղաքականությունից: Գրոնը Բեռլինի դինամոյի վրա (1848 թ. հունիսի 13-ին) և Կամպհաուզենի մինիստրությունից անկումը: Աուերավալդ-Հանդեմանի մինիստրությունը: Ազգային շարժումը Ավստրիական կայսրության պրովինցիաներում: Ավստրիական զորքերի կողմից իտալական ազատագրական շարժման ճնշումը:

Պանսլավականության հիմնական ուղղությունները (Պալադկի, Բուկոնին): Գերմանական պանսլավականություն և դրա քննադատությունը Մարքսի և Ենգելսի կողմից: Պրագայի կոնգրեսը և Պրագայի ապստամբությունը: Ֆրանկֆուրտի ժողովը:

համաձայնողական քաղաքականությունը: «Գերմանիայի կամավարչի» ընտրությունը: Ֆրանկֆուրտի ժողովի թշնամական գերքը լեհական ազգային-ազատագրական շարժման հանդեպ: Շլեզվիգ-Հոլշտեյնի հանձնումը սեպտեմբերին պրուսական զինվորականությունը:

Հունիսյան սրերը Փարիզում և նրանց ազդեցությունը Գերմանիայում: Բուրժուազիայի ահը պրոլետարիատի հանդեպ: Պրոլետարիատի շարժումը հեղափոխության ժամանակ: «Բանվորների յեղաշրջությունը» և Ստեֆան Բոլը: Մարքսի կողմից Բոլի ոպորտունիստական տակտիկայի խիստ քննադատությունը: Բանվորների կազմակերպումը «Նոր Հոհնոսյան լրագրի» շուրջը:

1848 թ. հուլիս-նոյեմբեր ամիսները Գերմանիայում: 1848 թ. ապոստոսի 24-ի Մարտի զինադադարը: Ապոստամբություն հեռավորագրում: Ժողովի բոլոր հակահեղափոխական ուժերի հեռավորագրությունը ճնշելու նպատակով: Մարքսը Վրեհնայում (1848 թ. ապոստոս): Հոկտեմբերյան ապստամբությունը Վրեհնայում: Ավստրիական հակահեղափոխության զաշինքը սլավոնների հեռ և ապստամբության ճնշումը: Պրուսական հակահեղափոխության անցումը հորձակման: Բրանդենբուրգի միախորտությունը: Բեռլինի գրավումը դեմոկրատիկ զորքերի կողմից: Պրուսական Սահմանադիր ժողովի ցրումը: «Նոր Հոհնոսյան լրագրի» պայքարը հակահեղափոխության դեմ:

Հեղափոխության պարտությունը: Ֆրանկֆուրտյան սահմանադրությունը և ժողովի անգործությունը այն կենսագործիչության ժողովի խեղացումը: Կամպանիա կայսերական սահմանադրության համար: Մասնաշաղկապ շարժում 1849 թ. գարնանը:

Զինված ապստամբություն հարավ-արևմտյան Գերմանիայում: Մարքսի ու Ենգելսի և մանր-բուրժուական դեմոկրատիան: Բյոլնի դեմոկրատական ընկերությունը: Մարքսի և Ենգելսի պայքարը Գոթշալկի դեմ: Մարքսի դուրս գալը «Բյոլնի դեմոկրատական ընկերությունից» և աշխատանքը «Բանվորական միություն» մեջ: «Նոր Հոհնոսյան լրագրի» գաղափարային սրերը: «Նոր Հոհնոսյան լրագրի» փակումը (մայիսի 18-ին): Ենգելսի մասնակցությունը զինված ապստամբություններին: Մարքսի տակտիկական կայսերական սահմանադրության

համար մղվող կամպանիայում: Հեղափոխության պարտությունը Գերմանիայում: Յուրախան Ռուսաստանի ինտերվենցիան և հունգարական հեղափոխության խեղումը: 1848 թ. հեղափոխությունը Գերմանիայում, վորպես անավարտ, պարտություն կրած բուրժուական-դեմոկրատական հեղափոխություն:

Լոնդոնյան եմիգրացիան և կոմունիստները Միությունը վերականգնելու աշխատանքը: Կենտկոմի դիմումը Միությանը (1850 թ. մարտ): Պերմանենտ հեղափոխության մարքսյան տեսությունը: Տրոցիսկի կողմից պերմանենտ հեղափոխության ազգայնական տեսության հակահեղափոխական ոգտագործումը: Լենինի ուսմունքը վերաձման մասին, վորպես «պերմանենտ հեղափոխության մարքսյան թեորիայի մարմնացման ձեվերից մեկը», (Ստալին, «Լենինիզմի հարցերը», Հայկուհրատ, էջ 163):

Տարածայնությունը կոմունիստների Միության մեջ: Վիլի-Շադսերի ֆրակցիան և Մարքսի պայքարը նրա դեմ: Պառակտում (1850 թ. սեպտեմբեր): Թեակցիան Գերմանիայում: Վոտտիկանական պրոլիդացիաներ: Կոմունիստների Միության Բյոլնի գաղափարային պրոցեսը (1852 թ.):

Գերմանիայի հեղափոխության դասերը: Լենինը և Ստալինը հեղափոխության դասերի և հեղափոխության մեջ Մարքսի-Ենգելսի տակտիկայի մասին:

25. 1848 թ. հեղափոխությունն Իտալիայում

Իտալիայի տնտեսական վիճակը և քաղաքական դարգացումը 30-ական և 40-ական թվականներին: Կապիտալիզմի դարգացումը: Գյուղատնտեսության ու բանվորների դրությունը:

Իտալական լիբերալիզմը: 1830 թ. ֆրանսիական հեղափոխության ազդեցությունը Իտալիայի վրա: «Յերիտասարդ Իտալիան»: Մաձինի և մաձինիստները: Ռիգորչիստներ: Զոդերտի: Զեզարի Բալբո: Լիբերալ բուրժուազիայի մերձեցումը կալվածատերերի հեռ: Կարլ Ալբերտի քաղաքականությունը: Պիոս IX: 40-ական թվականների յերկրորդ կեսի շարժումը հոգոտ ռեֆորմների: Արմատական դեմոկրատները և գյուղացիությունը: Իտալիան 1848 թ. հեղափոխության նախորդակին: 1847 թ. ճղնաժամը: Շարժում հոգոտ սահմանադրություն: Հեղափոխության սկիզբը: Ապստամբություն Սիցիլիայում: Հեղափոխությունն Իտալիայի մյուս վայրերում: Փետրվարյան հեղափոխությունը

թյունը Ֆրանսիայում և նրա ազդեցութունն Իտալիայի վրա: Յենգային սահմանադրությունները Պյեմոնտում, Հոմում և Տոսկանայում, Հեղափոխությունը Գերմանիայում: Ապստամբություն Միլանում և Վենետիկում: Ավստրիացիների վտարումը Նյուսիսային Իտալիայից: Պատերազմ Ավստրիայի հետ: Բուրժուա-կալվաճառիական բյուրի պայքարը ժողովրդական հեղափոխության դեմ: Ազնվականության վերականգնողական պարտիկուլյարիզմը: Պապի և նեպոլիտական կառավարության դավաճանությունն ազգային գործին: Պյեմոնտի վախկոտ զինվորը: Հեղափոխական պատերազմի վախը: Գալիլեայի կամուրջը: Հեղափոխական պատերազմի վախը: Պարիսի կամուրջը: Վերջինի պայքարը: Կուսակցություն: Ավստրիայի հաղթությունը:

Հեղափոխական շարժման նոր վերելք: Նոյեմբերյան հեղափոխությունը Հոմում: Հոմեական հանրապետությունը: Տրիումֆալ Մաժինիի ղեկավարությունը: Գալիլեայի Տոսկանական հանրապետությունը: Պյեմոնտի պատերազմը Ավստրիայի հետ:

Պարտություն Նապոլիի մոտ: Հակահեղափոխությունը Տոսկանայում: Ֆրանսիայի ինտերվենցիան: Գալիլեայի կառավարողների պայքարն ինտերվենտների դեմ: Հոմի պաշարումն և անկումը: Պապի իշխանությունից վերականգնումը:

Վենետիկյան հանրապետությունը: Մանին: Վենետիկի պաշարումն ավստրիական զորքերի կողմից: Վենետիկի անկումը: Ավստրիայի և Պյեմոնտի միջև հաշտություն կնքվելը: Բուրժուական հեղափոխության հանրապետական իտալիայում: 1848—1849 թ. թ. իտալական հեղափոխության նշանակությունն Իտալիայի վերամիացման համար:

26. 1815—1848 թ. թ. ժամանակաշրջանի կանգնածությունները: Դիտաթյունը և կուլտուրան 30-ական և 40-ական թվականներին:

Կապիտալիզմի ամրացումը և ազնվականության վրա բուրժուազիայի հաղթանակն Անգլիայում և Ֆրանսիայում: Կապիտալիզմի զարգացումը 30—40-ական թվականներին: Տեխնիկայի կարիփորագույն շրջանները: Հեղաշրջում տրանսպորտի ու ագրարում: Մանիֆեստն: Առաջին յերկաթուղին Անգլիայում (1826 թ.) և յերկաթուղային շինարարության զարգացումը: Համաշխարհային շուկայի ընդարձակումը:

Սուրբ մեքենայական արդյունաբերության հաղթանակն Անգլիայում և նրա հաջորդությունները մյուս յերկրներում: Կապիտալիզմի զարգացումը գաղութանոսությունից մեջ: Յեկրոպայում և Հյուսիսային Ամերիկայում:

Բուրժուական քաղաքանախությունից անկումը (Ժ. Բ. Սեյ): Հեղե: Ձախ հեղեկաններ: Ֆեյերբախ: Մեծագույն հեղափոխական մարտիկներ Մարքսը և Ենգելսը և նրանց ուսմունքը: Գլխավորը մարքսիզմում՝ պրոլետարիատի զիջատությունը: Դասին ուսմունքն և: Համկ(բ)Կ պատմության համառոտ դասընթացը Մարքսի և Ենգելսի ուսմունքի մասին:

Տեղաշարժեր բնագիտության մեջ XIX դարի առաջին կեսում: Լայնելի հայանագործությունները յերկրաբանության բնագավառում: Դալտոնի ատոմային թեորիան: Շվանի և Շվեյգենի կողմից որգանական բջջի հայանագործումը: Ենկրգիլայի պահպանման որկները (Մայեր, Ջուլ): Երկարադիմամիկայի զարգացումը: Ֆարադեյ: Բիմիա: Լիբել:

Կապիտալիզմի հաջորդությունները և բուրժուազիայի հաղթանակի արտացոլումը գրականության և արվեստի մեջ: 20-ական թվականների սեպիցիոն և լիբերալ ուժանակումը: Բայրոն: Վիկտոր Հյուգո: Ռուսկոլայի զարգացումը: Բալզակ: 30—40-ական թվականների անգլիական գրականությունը: Դիկենս: Սոցիալական հարցը գրականության և արվեստի մեջ: Չարտիզմի պոեզիան: Ենոր Հեկոսայան լրագրի բանաստեղծները (Ֆրայլիգրատ):

Ուսույթական սոցիալիզմի ազդեցությունը Ռուսաստանում: Պետրաշևիկանները: Չերնիշևսկին, Դերցենը և 1848 թ. հեղափոխությունը:

VII. 50—60-ԱՎԱՆ ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ-ՄԻՍՎՈՐԻԶ ՇԱՐժՈՒՄՆԵՐԸ: ԱՌԱՋԻՆ ԻՆՏԵՐՆԱՅԻՈՆԱԼ

27. Դրիմի պատերազմը: Բալկանյան յերկրները XIX դարի 50—60-ական թվականներին

Քաղաքական սեպիցիան և տնտեսական վերելքը 1848—1849 թ. թ. պատմությունից հետո: Ինքնակազմակերպության սեյմի վերականգնումը:

Թյուրքիան XIX դարի առաջին կեսում: Արեվելյան հարցն այդ ժամանակաշրջանում: Անգլո-ուսաթուրան հակառակ թյունների սրումը: Թյուրքիայի «սուրբ վայրերի» մասին յեղած վեճը 50-ական թվականներին: Նապոլեոն III-ի պահանջները: Ցարիզմի կողմից Թյուրքիայի բաժանման պահանջը: Ռուսաստանի պատերազմի սկզբը Թյուրքիայի հետ (1853 թ.) և Անգլիայի ու Ֆրանսիայի հետ (1854 թ.): Ավստրիայի և Պրուսիայի չեզոքությունը: Սարգիսիայի միանալը անգլո-ֆրանսիական կողմից (1855 թ.): 1856 թ. Փարիզյան հաշտությունը:

Գոնուլյան կնյազությունների հարցը Փարիզի կոնֆերանսիայում: Միացյալ իշխանություններ: Ա. Կուզա: Վանքի-րի սեկուլարիզացիան (արտագրավումը) և յեկեղեցական ակֆորմը Ռումինիայում: Կոռ ու բեգլարի (барщина) վոչնչացումը: Գյուլյացիներին հոգ հաակացնելը՝ գերադանցապես կուլակներին ապահովելով: Վարչական ակֆորմ: Որհնքների ժողովածուներ: Ընդհանուր պարտադիր ուսուցում մտցնելը: 1866 թ. հեղաշրջումը: Ժամանակավոր կառավարություն հիմնումը: Կարլոս Զոհնցույթների ընտրությունը. 1866 թ. սահմանադրությունը:

Թյուրքիայի թուլացումը և նրա զգալի կախումն Անգլիայից և Ֆրանսիայից: 1857 թ. Խաթը-Հումայունը:

Սերբիայի անկախությունը: Ընդհանուր դրությունը Բալկաններում 70-ական թվականների սկզբին: Ռումինիայում Ֆրանսիայի և Սերբիայում Ռուսաստանի ազդեցության ուժեղացումը:

Ցեկրոպայում ցարիզմի ակադեմիոն դերի և ցարական Ռուսաստանի, վորպես «միջազգային ժանդարմ» նշանակություն թուլացումը:

50—60-ական թվականների հեղափոխական դեմոկրատներ Դորրոլլերովը և Ջերնիշկիսին արևմտա-յեկրոպական հեղափոխությունների և բուրժուական միավորիչ շարժումների մասին:

28. Անգլիան 50—60-ական թվականներին

50—60-ական թվականների առեվտրա-արդյունաբերական վերելքը և 1857—1859 թ. թ. ճգնաժամը: Անգլիան վորպես «աշխարհի արհեստանոց»: Նրա մենաշնորհ դրությունը համաշխարհային շուկայում:

հային շուկայում: Լենինը XIX դարի յերկրորդ կեսի անգլիական կապիտալիզմի մասին: 1848 թ. Կալիֆորնիայում և 1850 թ. Անգլիայի վրա: Անգլիայի պետական կարգը և քաղաքական կուսակցությունները XIX դարի կեսին: Լիբերալներն իշխանություն գլուխ (1858—1866 թ. թ.): Պիլիաների միացումը լիբերալների հետ: «Բոլոր ազգայնների միևնույնություն»: Պալմերստոն: Նրա համար դիմադրությունը ներքին քաղաքականության ակֆորմներին: Արտաքին քաղաքականության մեջ «ազատ ձեռքերի» սկզբունքը: Մարքսը Պալմերստոնի մասին: Ֆրիտրեդերները 50—60-ական թվականներին: Արեվելյան հարց: Անգլիայի մասնակցությունը Զրիմի պատերազմին: Անգլիայի պալություն քաղաքականության մեթոդները: Սլովանների ապստամբության (1857—1859 թ. թ.) ճնշումը Հնդկաստանում: Արեվելյան հնդկական ընկերության վոչնչացումը (1858 թ.): Անգլիայի տիրապետության ամրապնդումը Հնդկաստանում: Նվաճողական պատերազմներ Չինաստանում: Անգլիան և Պարսկաստանը 50—60-ական թվականներին: Իրանական հարցը 60-ական թվականներին: Բանվորական շարժում: Անգլիայում: Չարտիզմի անկումը և անկման պատճառները: 1854 թ. բանվորական պարլամենտը: Ոպորտունիզմի արմատները անգլիական բանվորական շարժման մեջ: Լիբերալ տրիպունիոնիզմ: «Ռոչդեյլյան պիոներները»:

1857 թ. ճգնաժամը: Բանվորական շարժման նոր վերելք: Դործադուլային շարժման աճումը: Կուսուցող բանվորների լոնդոնյան դործադուլը (1858 թ.): Տրեդյունիոնների Լոնդոնի խորհրդի կազմակերպումը: Մարքսը և Ենգելսը անգլիական եմիգրացիայում: Նրանց պայքարը՝ անգլիական բանվորական շարժման ինքնուշուրյանության և այդ շարժմանը քաղաքական բնույթ տալու համար: Ընտրական իրավունքի համար պայքարի Լիգայի կազմակերպումը: Անգլիական պրոլետարիատի միջազգային կապերը: Բամբակի սով: ԱՄՆ-ի քաղաքացիական պատերազմների ժամանակ (1862 թ.) անգլիական բանվորների կողմից Անգլիայի ինտերվենցիայի կանխումը: Անգլիական բանվորների մասնակցությունը ինտերնացիոնալ կազմակերպմանը: 1865 թ. պարլամենտական ընտրությունները: Դյադստոն

և Դիգորայելի: Ինտերնացիոնալի կամպանիան հաջուկ ընտրա-
կան սեփորմի: 1867 թ. պարլամենտական սեփորմը: Ազրաբա-
յին շարժումն Իրլանդիայում: Ֆենիկները: Մարքսը ֆենիական
կազմակերպությունների տեսության ասիականացի: հսկայա-
կան ֆուսի մասին: Մարքսի պայքարը հոգուտ ազրաբային հե-
ղափոխության սպառ ծավալման Իրլանդիայում: Մարքսը և
Ենգելսը Անգլիայի բանվորական շարժման համար իրլանդական
հարցի նշանակության մասին:

29. Միացյալ Նահանգներն իրենց ստեղծման ժամանակից
մինչև 1860 թ. և 1861—1865 թ.թ. փառաբացիական պատերազմը

Յակոբինյան ահումբներն ԱՄՆ-ում: Ֆրանսիական դեպպան
ժեննյի դերը: Դեմոկրատական կուսակցության ստեղծումը (Ջե-
ֆերսոն): Դեմոկրատական կուսակցության փոխարկումը հանրա-
պետական կուսակցության: Հանրապետականները հաղթությունը
1800 թ. ընտրություններին: Ջեֆերսոն: Առևտրի ու արդյու-
նաբերության աճումը XIX դարի սկզբին: Լուիզիանայի գնումը
Ֆրանսիայից (1803 թ.): Ընդհարում Անգլիայի հետ վերջինիս
կողմից չեղրագական տվերը բյոկագայի յենթարկելու կապակ-
ցությունը: Որենք եմբարգոյի մասին և Անգլիայի հետ հարա-
բերությունների սրումը: Արեվմտյան Ֆլորիդայի գրավումը
(1810—1812 թ.թ.): Պատերազմ Անգլիայի հետ (1812—1814 թ.թ.)
և Դենտի դաշնագիրը: Պատերազմի հանրադրումարները ԱՄՆ-ի
համար:

Ամերիկական կապիտալիզմի զարգացումը XIX դարի առա-
ջին կիսում: Յերեք հիմնական տնտեսական ուսյուններ ԱՄՆ-
ում.—ստրկատիրական պլանտատորական հարավ, արդյունաբե-
րական հյուսիս-արեվելլը և ագրարային արեվմուտք: Պայքար
արեվմուտքում գտնվող ազատ հողերի համար: ԱՄՆ-ի «տեքստիլ-
բիաները»: «Միսսուրիի կոմպրոմիսը»:

XIX դարի սկզբին կոնգրեսում քաղաքական գերակշռու-
թյան անցումը ստրկատեր-պլանտատորներին: Հանրապետական-
ներն իշխանության գլուխ: Դեմոկրատները և Վիգերը հետագա
տիրապետությունը (1828—1850 թ.թ.): ԱՄՆ-ի արտաքին
քաղաքականությունը XIX դարի առաջին կիսում: Մոնրոյի
դոկտրինան:

Մեքսիկական պատերազմը: Պայքարի սրումը ֆերմերների
ու պլանտատորների միջև: Ֆրիսայլերների կուսակցությունը
(1846 թ.): Արդյունաբերական և 40—50-ական թվականների
բանվորական շարժումը: Նեգրական ապստամբություններ
XIX դարի առաջին կիսում: Վոկա հայտնագործումը Կալիֆոր-
նիայում (1848 թ.) և արեվմուտրի գտնվածքի մասին ուժեղացումը:
Եմիգրացիայի աճումն ԱՄՆ-ում: 1850 թ. համաձայնությանը:
Բիլլը Կանգաս-Նեբրասկի մասին:

Քաղաքացիական պատերազմի սկիզբը Կանգասում: «Նոր
հանրապետական կուսակցության» ստեղծումը: Դրեդ Սկոտի
գործը: Ջոն Բրաունի ապստամբությունը (1859 թ.):

Լինկոլնին պրեզիդենտ ընտրելը (1860 թ.): Հարավային
կարողիայի և ուրիշ նահանգների անջատումը Միությունից:
Մարքսը ԱՄՆ-ում տեղի ունեցող քաղաքացիական պատերազմի
պատճառների մասին: Քաղաքացիական պատերազմը վերջիս
«չեղրու սոցիալական սիտեմների բաղխում»:

Ռազմական գործողությունների սկիզբը: «Հյուսիսայինների»
անհաջողությունները և այդ անհաջողությունների պատճառ-
ները: Պուերտո-Պրիայի անվճարականությունը: Քաղաքացիական
պատերազմի միջադպային իրադրությունը: Ռուսաստանը և
ԱՄՆ-ը: Մարքսը և Ենգելսը քաղաքացիական պատերազմի ըն-
թացքի մասին: «Մահմանադրական յեղանակով» տարվող պատե-
րազմից «հեղափոխական յեղանակով» տարվող պատերազմին
անցնելը (1862—1863 թ.թ.): Համառոտների մասին որոշումը (1862 թ.
մայիս), վերջին ֆերմերության ու բանվորների պայքարի ար-
դյունք: Մորալների ազատագրումը (1863 թ. հունվար): Բանա-
կի վերակառուցումը և գառումը: Բանվորների, ֆերմերության
և ազատագրված ստրուկների դերը բանակում: Հյուսիսայինների
հաջողությունները և Միսիսիպիի գետաբերանի գրավումը:
Հարավայինների գլխավոր ուժերի հետ միասին գնեբրալ Լիի
անձնատուր լինելը (1865 թ. ապրիլի 9-ին): Լինկոլնի սպանու-
թյունը (1865 թ. ապրիլի 14-ին) և խոշոր բուրժուազիայի դիկտա-
տուրայի ստեղծումը:

Բանվորական շարժումը քաղաքացիական պատերազմի
ուրիշներին: Յեվրոպական պրոլետարիատի պայքարը անգլիական
ինտելլիցիայի սպանալիքի դեմ: Մարքսի դերն այդ պայքա-

լում: Մարքսը, Ենգելսը և Լենինը քաղաքացիական պատերազմի նշանակութեան մասին: Ստալինը ամերիկական կապիտալիզմի մասին: Քաղաքացիական պատերազմի ԱՄՆ-ում և գյուղատնտեսութեան մեջ կապիտալիզմի զարգացման ամերիկական սիստեմի հաղթանակը:

Միացյալ Նահանգների «վերակառուցման» ընթացքը 1865—70 թ. թ.: Զոնսոնի պրեզիդենտութեանը: Միութեան վերակառուցման նրա նախագծերը: Կոնգրեսի պայքարը Զոնսոնի դեմ: Արմատական հանրապետականներ Ստիվենս և Մամներ: Կոնգրեսի հանձնաժողովի կողմից հարավի հեռագոտութեանը: Սեվորենսգրքեր: Կու-Կլուկս-Կլան: Նեգրերի ջարդեր: Ամենուրեք ղրմադրութեան հանրապետական ադմինիստրացիային: Ռազմական ղեկավարության ուժեղացումը հարավում: Հարավի բաժանումը հինգ ռազմական ոկրուգի: «Սեվ վարչութեան»: Պլանտատորներից հողերի և բամբակի բռնագրավում: «Ուղեքաղաքները» (саквояжники): Գրանտին պրեզիդենտ ընտրելը: Նահանգների մեծամասնութեան մեջ վերակառուցման ավարտումը 1870 թ.: Միութեան վերականգնումը խոշոր բուրժուազիայի իշխանութեան ներքո: Լենինը քաղաքացիական պատերազմից հետո նեգրերի դրութեան մասին:

30. Ճապոնիան 19-րդ դարում

Ճապոնիայի տնտեսական ու քաղաքական կարգը տակուգավյան պեմիի ժամանակաշրջանում: Մեյձիկյան ազդական եքսպեդիցիաները Ճապոնիայում 1853—1861 թ. թ.: Ռուսական եռկողմյալ յերիմալը Ճապոնիայում: Ռուսերկրացիների հետ արտաքին առեւտրի սկիզբը: «Անկրավահավասար» դաշնագրեր Ամերիկայի, Անգլիայի և Ռուսաստանի հետ: Շարժում ռուսերկրացիների դեմ և Սիմոնոսեկիի ուժակոծումը ռուսերկրյա նավատորմի կողմից (1863 թ.):

«Մեյձիի պեմիները»: Սեյուուտի վոչնչացումը: Կայսերական իշխանութեան վերականգնումը: Գյուղացիական շարժման պարտութեանը: Իշխանությունն ու հողն իրենց ձեռքում պահած՝ Ճապոնիայի ֆեոդալական դատակարգերը կրքատում են իրենց կիսակատար պեմիները: Կատալան սահմանափակում-

ների վոչնչացումը: Ագրարային ռեֆորմ: 70-ական թվականների գյուղացիական ապստամբութեանները և զրանց ճնշումը: Ռեֆորմների նշանակութեանը Ճապոնիայում կապիտալիզմի հետագա զարգացման համար: Ռեֆորմների սահմանափակ բնույթը: Ռազմա-ֆեոդալական ֆուգուկների պահպանումը:

31. Իտալիայի վերամիացումը

Իտալիայի տնտեսական զարգացումը 50-ական թվականներին: Ագրարային հարաբերութեանները, գյուղատնտեսութեանը, արդյունաբերութեանը: Յերկու տեսչենցների պայքարը իտալական միավորիչ շարժման մեջ: Լիբերալ կալվածատերերը և բուրժուազիան համախմբվում են Պիեմոնտի շուրջը: Կապուրի դերը: Հանրապետական-դեմոկրատական շարժում (Մաձինի, Գարիբալդի): Բանվորական շարժումը Իտալիայում 50—60-ական թվականներին: Միլանի ապստամբութեան փորձը 1853 թ. և նրա անհաջողությունը: Մարքսի կողմից մաձինիստների դավադրական տակտիկայի և գյուղացիութեան նկատմամբ նրանց արհամարհական վերաբերմունքի քննադատութեանը:

Նապոլեոն III-ի Պոմբոյիցյան համաձայնութեանը Կապուրի հետ (1858 թ.): Փարնա-իտալա-ավստրիական պատերազմը (1859 թ.): Ավստրիացիների պարտութեանը Մաձինտի և Սոլֆերինոյի մոտ: 1860 թ. հաշտութեանը Ֆրանսիայի և Ավստրիայի միջև: Հաշտության պայմանները: Լոմբարդիայի միացումը Պիեմոնտին: Սավոյայի և Նիցցայի զիջումը Ֆրանսիային: Գարմաչի, Մոդենայի, Ռոմանյայի, Տոսկանայի միացումը Մարդինական թագավորութեանը: Իտալիայում վրդովմունք Նապոլեոն III-ի քաղաքականութեանից: Ապստամբութեան Սիցիլայում (1860 թ. ապրիլ): Գարիբալդիի «Նաղարը»: Նապոլիի գրավումը գաբրիելիականների կողմից: Նապոլիի և Սիցիլիայի միացումը Մարդինական թագավորութեանը: Իտալական թագավորութեան ստեղծումը (1861 թ. մարտ):

Գայթար Հոմի համար: Գարիբալդիի արշավանքը: Ճապոնա-իտալական պայքարում մոտ և թագավորական զորքերի կողմից Գարիբալդիին գերի վերցնելը (1862 թ.): Պիո IX-ի ռեակցիոն քաղաքականութեանը (1864 թ. Լեցիկլիկան և սիլաբուսը):

«Վերելից» Իտալիայի վերամիացման քաղաքականության հետագա ավարտումը: Ավստրո-պրուսական պատերազմը և Վենետիկի միացումն իտալական թագավորությանը (1866 թ.): Ֆրանսիայի ջախջախումը Ֆրանս-պրուսական պատերազմում և Ֆրանսիական զորքերի կողմից Հոմը թողնելը: Սալոնական զինաստիան պապին զրկում և աշխարհիկ իշխանությունից: Մալթաքաղաքի տեղափոխումը Հոմ: Իտալիայի մասնակի միացումը (իտալական իրրեգենաա):

32. Գերմանիայի վերամիացումը

Գերմանիայի տնտեսական դարգացումը 1848—1849 թ. թ. հեղափոխության պարտությունից հետո: Մաքսային դաշինքի վերանորոգումը: Մունիցիպալ աեֆորմ: 1850—1854 թ. թ. որհնքները ֆեոդալական պարավորությունների հեռանման մասին: «Տերերի պալատ» աեֆորմը: Դյուզաանտեսություն մեջ կապիտալիզմի դարգացման «պրուսական» ուղին: Մոշոր արդյունաբերության աճումը: Գերմանական բուրժուազիայի վախկոտությունն ու անվճռականությունը յուրեքության հետ տարվող նրա կոմպրոմիսի քաղաքականություն մեջ: 1859 թ. Ֆրանս-իտալո-ավստրիական պատերազմը և ազգային-ազատագրական շարժման վերելքը: Մարքսի և Ենգելսի դիրքը («Պո և Հոենսո»): Նրանց պայքարը Լասսալի քաղաքականության դեմ: Թագմական աեֆորմը և 1861—1866 թ. թ. պրուսական սահմադրական կոնֆլիկտը: Լեինը սահմանադրական կոնֆլիկտի և լիբերալ բուրժուազիայի վարքագծի մասին: Պրոգրեսիստների կուսակցության ստեղծումը: Բիսմարկը կանգնում և պրուսական կառավարության գլուխ:

Գերմանիայում 60-ական թվականներին մարքսիզմի դադավարները տարածելու համար տարվող պայքարը: Բանվորական շարժումը 60-ական թվականներին և այն բուրժուական ազդեցություն չենթարկելու փորձերը (շուլցի-գեյզլյան միություններ): Լասսալը և «Ընդհանուր գերմանական բանվորական միությունը»: Լասսալի տեսական հայացքները և Մարքսի պայքարը դրանց դեմ: Լասսալի կապը Բիսմարկի հետ: Լասսալականները Շվաբյեր Մարքսը և Ենգելսը վերամիացման ժամանակաշրջանում գերմա-

նական պրոլետարիատի տակադիայի մասին և նրանց պայքարը Լասսալի և Լասսալականների պրուսասեր քաղաքականությունից դեմ:

Բեքելը և Վ. Լիբկնեխտը, նրանց մասնակցությունը բուրժուական սաքսոնական կուսակցության մեջ: Պայքար մարքսիստական բանվորական կուսակցության ստեղծելու համար: Մարքսի և Ենգելսի գեկավարությունը: Նրանց կողմից Լիբկնեխտի և Բեքելի թույլ տված սխալներն ուղղելը: Պայքար հեղափոխական ճանապարհով Գերմանիան վերամիացնելու համար: Գերմանական բանվորական շարժման և վերամիացման ժամանակաշրջանում Մարքսի տակադիայի լինելուն դեմնադրականը:

«Վերելից» իրականացված Գերմանիայի միացումը: Պատերազմ Դանիայի հետ Շվեդիայի և Հոլշտինիայի համար (1864 թ.): 1866 թ. ավստրո-պրուսական պատերազմը: Ավստրիական զորքերի պարտությունը Սալոնայի մոտ: Նացիոնալ-լիբերալ կուսակցության ստեղծումը և բուրժուազիայի կապիտալիզմին Բիսմարկի հանդիպող Հյուսիս-գերմանական միության ստեղծումը: Միություն սահմանադրությունը: Միասնական մաքսային պարամենի ստեղծումը: «Վերելից» Գերմանիայի միացման դեմնադրականը Մարքսի և Ենգելսի կողմից:

33. Ալբանիայում լիբերներ

Շվեդիան և Նորվեգիան 1815 թ. մինչև 1870 թ.: 1814 թ. Նորվեգիական սահմանադրությունը: Ազգային շարժումը Նորվեգիայում: Շվեդիան Կարլոս-Յոհաննի սրբ: Նրա արտաքին քաղաքականությունը: Սեյմի (սիկտագլի) աեֆորմը 1865 թ.:

Դանիան XIX դարում: Տնտեսական դարգացումը: Կաթնատնտեսության դարգացումը: Անգլիայի հետ կապերի աճումը: Պատերազմ Պրուսիայի հետ: Շվեդիայի և Հոլշտինիայի կորուստը: Իսլանդիայի դրությունը: 1849 և 1856 թ. թ. սահմանադրությունները: Սրիստիան IX:

34. Ցեկրորդ կայսրությանը Ֆրանսիայում

50—60-ական թվականների Ֆրանսիայի տնտեսական դարգացումը: Ադեկուլայի և զբյուրեղություն խրախուսումը: «Կրեդի Մորիլլե»: Ցեկրաթուղային շինարարություն: Մոշոր Թրադեր նոր պատմության—4

արդյունաբերութեան աճումը և մանր արտադրութեան դուրս
մղումը: Գյուղացիութեան հետագա շերտավորումը, Հիպո-
թեկային (ипотечный) պարտքի աճումը: Կայսրութեան արտա-
քին քաղաքականութիւնը: Մասնակցութիւն խաղալու ավստրի-
ական պատերազմին: Նիցցայի և Սափոյայի միացումը: Ֆրան-
սիայի, Անգլիայի և Իսպանիայի ինտերվենցիան Մեքսիկայում:

Զանազան դատակարգերի միջև խռատնալեւել (лавиловать)
բոնապարտյան քաղաքականութիւնը: Գյուղացիութեան դժգո-
հութիւնը: Նապոլեոնի ազդեցութիւն փորձերը՝ դեպի իրեն տրա-
մադրելու բանվոր դատակարգը: 50—60-ական թվական-
ների գործադուլները: 50-ական թվականների բլանկիս-
տական խմբակները: Մանր-բուրժուական նորյակորինական
նութիւնը: Պրուզոնը և նրա ազդեցութիւնը ֆրանսիական
բանվորական շարժման վրա: Ֆրանսիական բանվորական շարժ-
ման վերելքը 60-ական թվականների սկզբին: Փարիզի բան-
վորների պատգամավորութեան կողմից Լոնդոնի ցուցահանդեսի
այցելութիւնը (1862 թ.): 1863 թ. ինտերնացիոնալ միտինգը:
«Լաթսոնի մանիֆեստը» և նրա նշանակութիւնը: Պրուզոնի
պատասխանը մանիֆեստին («Բանվոր դատակարգի քաղաքական
ընդունակութեան մասին»): Կոալիցիաներն արգելադ սրենքի
վերացումը (1864 թ.): Ֆրանսիական բանվորները անգլիական
բանվորների հետ ուղերձներ (աղբիս) են փոխանակում (1863—
1864 թ. թ.):

35. Առաջին Ինտերնացիոնալ

Ինտերնացիոնալի հիմնումը: Առաջին Ինտերնացիոնալի
պատմութեան ուսումնասիրութեան հիմնական աղբյուրները:
Մարքսի և Ենգելսի աշխատութիւնները: 1-ին Ինտերնացիոնա-
լի սոցիալ-դեմոկրատական և անարխիստական պատմագրու-
թիւնը: Մերլինգի սխալները (Լասսալի և Շվայցիերի տակաւիկայի
արդարացում, իր աշխատութիւններում մի շարք լասսալյան
դրույթների կրկնութիւն): Անարխիստական կեղծումներ Գիլյոմի,
Եկալուսի և ալյոց աշխատութիւններում:

Մարքսը և Ենգելսը անգլիական եմիգրացիայում: Պատկ-
տում «Կոմունիստների Միութեան» մեջ: Պայքար Վիլլիսի և
Շապպելի դեմ: Պայքար մանր-բուրժուական եմիգրացիայի դեմ:

Մարքսի տեսական աշխատանքը և նրա համաշխարհային պատ-
մական նշանակութիւնը: «Կապիտալի» նախապատրաստումը:
Մարքսը վորպես միջազգային պրոլետարական կուսակցութեան
կազմակերպիչ: Մարքսի և Ենգելսի աշխատանքը անգլիական
բանվորական շարժման համար: 1857 թ. տնտեսական ճգնաժա-
մը և բանվորական շարժման աշխուժացումը: Գործադուլներ
Անգլիայում և Ֆրանսիայում: Քաղաքացիական պատերազմ
ԱՄՆ-ում և 1863 թ. լեհական ապստամբութիւնը: Դրանց ազ-
դեցութիւնը յեղրոպական բանվորական շարժման վրա: Մի-
տինգ Սենտ-Մարտինս-հոլլում 1864 թ. սեպտեմբերի 28-ին և
1-ին Ինտերնացիոնալի հիմնումը:

ԱՌԱՋԻՆ ԻՆՏԵՐՆԱՑԻՈՆԱԼԸ ԺՆԵՎԻ ԿՈՆԳՐԵՍԻՑ ՄԻՆՉԵՎ, ԲԱՉԵՆԻ ԿՈՆԳՐԵՍՈՐ

Առաջին Ինտերնացիոնալի զարաշխանի ընդհանուր բնու-
թագիրը: Մարքսի և Ենգելսի տեսական ու պրակտիկ հեղափո-
խական գործունեութեան նշանակութիւնը Ինտերնացիոնալի
հիմնադրման համար:

Պայքար 1-ին Ինտերնացիոնալում Մարքսի դմի հեղեմոնիայի
համար: Ինտերնացիոնալի սեկցիաների կազմակերպումն Արեւմ-
տյան Յեղրոպայի յերկրներում: Պրուզոնիստները, լասսալա-
կանները, լիբերալ տրեդունիոնիստները, մաձինիստները և
Մարքսի ու Ենգելսի պայքարը նրանց դեմ:

1865 թ. լոնդոնյան կոնֆերենցիան: Մարքսի պայքարը
պրոլետարիատի ինքնուրույն միջազգային քաղաքականութիւն
ստեղծելու համար:

Ժնեւյան կոնգրեսը և Մարքսի գեկուցագիրը կոնգրեսին:
Կոնգրեսում Մարքսի դմի պայքարը պրուզոնիզմի դեմ: Մարք-
սիզմի հաղթանակը Մարքսիզմը պրոֆմիութիւնների, կոոպե-
րացիայի, բանվորական սրենդորութեան, կանանց և լիբերալների
աշխատանքի, օլոլիտեթիկական դպրոցի մասին: Կոնգրեսը
պրոլետարիատի արտաքին քաղաքականութեան մասին (Լեհաս-
տան): Բլանկիստները կոնգրեսում և պայքար նրանց դեմ:

Գլխավոր խորհրդի և անգլիական խաւնտայի միջև պայքարի
սրումը: Պրուզոնիստները Ժնեւյան կոնգրեսից հետո: Պրուզո-

նիստներն պայքարը բանկիստների հետ և Ղլխավոր խորհրդի գերքը: Ինտերնացիոնալի հաջողութիւնները ժնեվյան կոնգրէսից հետո: Պաղատութեան ու ազատութեան Լիգայի ստեղծումը: Բախունինի մուտքը Լիգա:

Ինտերնացիոնալի Լոզանյան կոնգրէսը (1867 թ.): Հոսանքների պայքարը կոնգրէսում: «Աջ» և «ձախ» պրոպագանդիստների միջև բացահայտ ընդհարման սկիզբը: Ինտերնացիոնալը և խաղաղութեան ու ազատութեան Լիգան (1867 թ.): Լոզանյան կոնգրէսի քաղաքական հանրագումարները:

Պայքարը Ղլխավոր խորհրդի ներսում Լոզանյան կոնգրէսից հետո (Ոջեր և այլն): Ղլխավոր խորհրդի պայքարը Իրլանդիայում ազդարարչին հեղափոխութեան կազմակերպելու համար: Ինտերնացիոնալի հետապնդումները Ֆրանսիայում: Պայքար խաղաղութեան ու ազատութեան Լիգայի դեմ: Պայքար բանվորական կուսակցութեան համար Գերմանիայում:

Ինտերնացիոնալի Բրյուսելյան կոնգրէսը (1868 թ.): Արատադրութեան վործիքների ու միջոցների սեփականութեան խնդիրը: Պրոլետարիատի քաղաքական պայքարի անհրաժեշտութեան ճանաչումը կոնգրէսի կողմից: Կոնգրէսի վարչումը խաղաղութեան ու ազատութեան Լիգայի կազակցութեամբ: Լիգայի պառակտումը: Բրյուսելյան կոնգրէսի վարպետ պրոպագանդիստի դեմ ապրիլի պայքարի հիմնականում ավարտում:

Պայքար Ինտերնացիոնալում Բրյուսելի կոնգրէսից հետո: Բախունին և «Ալյանս»: Բախունինի բանտարկւած անարխիզմը և նրա սոցիալական արժանները: Մարքսի և Ենգելսի պայքարը Բախունինի անարխիզմի դեմ հիմնական և սկզբունքային հարցերի (պետութեան մասին, քաղաքական պայքարի մասին, կուսակցութեան գերի մասին և այլն) լուծման խնդրում: Բախունիստները վարպետ քուրժուպիայի դորժակութեան բանվորական շարժման մեջ: Բանկուսիստների շարքերում լրտեսների և պրովակատորների առկայութեանը: Մարքսի «Կարձեցյալ պառակտումներ Ինտերնացիոնալում» աշխատութեանը: Առաջին Ինտերնացիոնալի ազդեցութեանը բանվորական միութեաններին վրա Ռուսաստանում: Ինտերնացիոնալի սուսական սեկցիան և պայքարը նրա ներսում:

Ինտերնացիոնալի Բաղելյան կոնգրէսը (1869 թ.): Բախունիստների փորձերը «վերազինելու» Ինտերնացիոնալը: Բախունինի

վնասակար լառնաշիտթը տեսական հարցերում և մանր բուրժուական անարխիստական առկախան: Ինտերնացիոնալը քայքայելու Բախունինի համար փորձերը: Բախունինի քաղաքականութեան ձախողումը բանվորական մասսաներում և Ինտերնացիոնալի Ղլխավոր խորհրդում: Բաղելյան կոնգրէսի քաղաքական հանրագումարները:

Ազդարարչին շարժման սրունք Իրլանդիայում և Ղլխավոր խորհրդի գերքը: Պայքար Շվեյցարիայում: Ռոմանական ֆեդերացիայի պառակտումը և Յուրայի ֆեդերացիայի ստեղծումը: «Ալյանս»-ի դորժակեցութեանը ֆրանսիայում, Իտալիայում և Իտալիայում:

Սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցութեան հիմնումը Ալգիտալում (1869 թ.): Հոսանքների պայքարը Ինտերնացիոնալի ֆրանսիական սեկցիաներում: Ինտերնացիոնալի սեկցիաների կազմակերպումն Ամերիկայում: Ինտերնացիոնալի վրաթիւնը 1870 թվին:

36. 1868—1873 թ. թ. Հեղափոխությունն Իսպանիայում

Իսպանիան XIX դարի 30—40-ական թվականներին: Իսպանիայի քաղաքական ու անտեսական կարգը մինչև 1868 թ.: Յեկեղեցու սեպիցիոն գերը: 1868—1873 թ. թ. Իսպանական բուրժուական հեղափոխութեանը: 1868 թ. ազգական ապստամբութեանը: Ժողովրդական մասիաների հեղափոխական յեղաթիւները Մադրիդում, Կադիքսում, Մալագայում: Կալվածատիրական հպերի գրավումներ Անդալուզիայում: 1869 թ. Սահմանադիր կորտեսները: Լեոպոլդ Հոնինցոլլերնի թեկնածութեանը խաղանական դաշի համար: 1873 թ. հանրապետութեանը: 1873 թ. Սահմանադիր կորտեսների ընտրութեանները: «Անհաղաթիւներ» ապստամբութեանը հարավում: Բանվոր դասակարգի դերը 1868—1873 թ. թ. հեղափոխութեան մեջ: Բախունիստների առկախան: Պի-ի-Մարգալի հանրապետական կառավարութեան հետ դորժակցութեան վիճեցումը բախունիստների կողմից, անշատ գործողութեանների նրանց անարխիստական առկախան: Ենգելսը և Լենինը բախունիստները 1873 թ. առկախայի մասին: Կարլիստների շարժումը: Միապետութեան վերականգնումը:

37. Բուրժուական հեղափոխությունների և ազգային-ազատագրական շարժումների սոցիալ-ֆադաիական և կուլտուրական հանրագումարները

Լենինը և Ստալինը 1789—1878 թ. թ. դարաշրջանի նշանակություն մասին «Արդյունաբերական կապիտալիզմի հաստատումն ու հաղթանակը սոաշալիս յերկրներում» (Ստալին, Կիրով, Ժգանով¹): Խոշոր մեքենայական արդյունաբերության հաղթանակը Ֆեվրուայի առաջավոր յերկրներում և Միացյալ Նահանգներում: «Մեքենաների ոգնությունը մեքենաների արտադրության» անցնելը (50—60-ական թվականներին) Անգլիայում, ապա մյուս յերկրներում: Առևտրական կապերի աճումը: Գաղութների հետ մնալու ուժեղացումը: Գյուղատնտեսության մեջ կապիտալիզմի ներթափանցման տարրեր առաձևանը: Ֆեադալական-ճորատարական հարաբերությունների վերացումը տարրեր յերկրներում և սայոններում:

1789—1870 թ. թ. բուրժուական և բուրժուա-դեմոկրատական հեղափոխությունների դարաշրջան: Ստալինը բուրժուական և պրոլետարական հեղափոխությունների հակադրության մասին:

Տեխնիկայի և բնագիտության զարգացումը XIX դարում: Բուսգեն և Կիրիհոֆ: Մարտենի վառարոնները, Մենդելեևիկի տարրերի պարբերական սխաեմը: Բերտոլե: Զարլզ Դարվին (1809—1882 թ. թ.): Ենգելսը բնագիտության նվաճումների մասին:

Ծովային արանապորտի զարգացումը: Նոր տեխնիկայի կիրառումը ծովային և ցամաքային պատերազմում: Մեքենաշինության առաջադիմությունը: Երկտրոստեխնիկայի սկիզբը:

Լիբերալ բուրժուալիայի գաղափարախոսները: Կոստ և Սպենսեր: Գաղաքատնտեսության վաղվար դպրոցի չաաագովականությունը (ապոլոգետիզմ) (Հ. Զորշ):

Մեծ գիտնականներ և պրոլետարական հեղափոխականներ Մարքսը և Ենգելսը և նրանց ուսմունքը կապիտալիզմի զարգացման ու խորտակման և պրոլետարիատի գիղատնտեսայի մասին: «Մարքսիզմը դոգմա չէ, այլ գործողության ղեկավարու-

թյուն»: Մարքսի և Ենգելսի ուսմունքի հարստացումն ու զարգացումը Լենինի և Ստալինի կողմից: Դիալեկտիկական մատերիալիզմ, քաղաքատնտեսություն: «Կապիտալ»:

Արվեստի զարգացումը: Թեալիզմը գրականության մեջ (Բալզակ, Դիկկենս, Թեկերեյ, Գուտտով Ֆլոբեր): Ազգային ազատագրական շարժման ազդեցությունը Վադսերի և Վերդիի յերաժշտության վրա: Լիբերական ոպերա Ֆրանսիայում (Գունո, Բիզե): Ինստրիգենցիայի գաղափարական կախվածությունը և ծանր նյութական դրությունը կապիտալիստական յերկրներում:

Կապիտալիզմի պատմական պրոգրեսիվությունը և նրա անտադոնիստական հակասությունները:

1) Сборник «К изучению истории», Госполитиздат, 1938, стр. 26

ԳԳԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՅԵՎ ԱՆԲՅՈՒՐՆԵՐ

ԳԻՐԵԿՏԻՎ ՆՅՈՒԹԵՐ

Ընկ. Բնկ. Ստալինի, Կիրովի, ժգանովի դիտողությունները նոր պատմության գաղափարի կոնսպեկտի մասին:

Ընկ. Ստալինի նամակը Համկ(ր)ի պատմության գաղափարի մասին:

Կառավարական ժյուրիի վերջումը ԽՍՀՄ Պատմության համառոտ գաղափարի մասին:

Համկ(ր)ի պատմության համառոտ գաղափարը՝ Համկ(ր)ի կենտրոնի հանձնարարովի խմբագրությամբ:

Կառավարական պատգամագրության վերջումի մասին՝ «Համկ(ր)ի պատմության համառոտ գաղափարը» հրատարակման կազմակերպչների Համկ(ր)ի կենտրոնի 1938 թ. նոյեմբերի 14-ի վերջումը:

Ընկ. Ստալինի ղեկավարումը Համկ(ր)ի 18-րդ համագումարում:

Մարքսիզմ-լենինիզմի կրթական

Մարքսիզմ-լենինիզմի կրթական աշխատությունները ներքևում նշված են ըստ տասնյակի թեմաների՝ Հանձնարարվում է նաև որովի հետևյալ հրատարակությունից՝ Գ. Մարքս—Հադենտի աշխատություններ, յերկու հատորում, ԻՄՁԼ, Մոսկվա, Կապիտալ, 1931 թ. (ավելի նոր հրատարակություն նույնպես կա):

Ֆրանսիական բուրժուական և կապիտալիզմի շրջանը

Մարքսիզմ-լենինիզմի կրթական 18-րդ դարի ֆրանսիական հեղափոխության շրջանի մասին:

Մարքս. Борьба якобинцев с жирондистами. Соч., т. III, стр. 399—611.

Ենգելս. Англ-Дюринг. Соч., т. XIV, стр. 18.

Մարքս և Ենգելս. Морализующая критика и критикующая мораль. Соч., т. I, стр. 198—226.

Լենին. Две тактики социал-демократии в демократической революции. Соч., т. VIII, стр. 55—57.

Լենին. Можно ли запугать рабочий класс «якобинством»? Соч., т. XX, стр. 555—556.

Լենին. Война и революция. Лекция 27/14 мая 1917 г., Соч., т. XXX, стр. 333—335.

Ստալին. К вопросам ленинизма, IV. Вопросы ленинизма. Изд. 10-е, стр. 107—109.

Ստալին. Международный характер Октябрьской революции. Вопросы ленинизма, стр. 203.

Ստալին. Беседа с английским писателем Г. Д. Уэлсом. Вопросы ленинизма, стр. 609—610.

Ստալին. О Ленине, стр. 11—13, 1931.

Ստալին. Об Октябрьской революции, стр. 4 и 134, 1932.

Ստալին. Беседа с Эмилем Людвигом. Партиздат, 1933, или «Большевик», № 8, 1932.

Տերմինոլոգիայի կոմիտեի: Դիրեկտորիատ: Կոնսուլտըյուն և I Ինգերիան

Ենգելս. Положение Германии. Письмо 1-е. Соч., т. V, стр. 4—10.

Լենին. Финляндия и Россия. Соч., т. XX, стр. 324—325.

Լենին. Начало бошапартизма. Соч., т. XXI, стр. 60—63.

Լենին. Странное и чудовищное. Соч., т. XXII, стр. 302—303.

Լենին. Об оценке текущего момента. Соч., т. XII, стр. 377.

Լենին. Несчастный мир. Соч., т. XXII, стр. 287.

Ստալին. Доклад на пленуме ЦК ВКП(б) 3—5 марта 1937 г.

Վերհայի կոմիտեի և Ստալինի գաղափարներ

Մարքս և Ենգելս. Соч., т. IX, стр. 371—372.

Հավիտան հեղափոխությունից իհնչև 1848 թվի հեղափոխություններ

Մարքս և Ենգելս . Революционные движения 1847 г. Соч., т. V, стр. 230—249.

Ենգելս . Развитие социализма от утопии к науке.

Լենին . К. Маркс. Соч., т. XVIII, стр. 1—43.

Լենին . Три источника и три составных части марксизма. Соч., т. XVI, стр. 349—353.

Լենին . Исторические судьбы учения К. Маркса. Соч., т. XVI, стр. 331—333.

Մարքս և Ենգելս . Коммунистический манифест, стр. 483—517.

Ենգելս . К истории Союза коммунистов. Соч., т. XXI, ч. I.

Ենգելս . Положение рабочего класса в Англии, гл. XIII (рабочее движение). Соч., т. III, стр. 495—520.

Մամուլին . Беседа с 1-й американской рабочей делегацией. Вопросы ленинизма, стр. 170—178.

1848 թ. փետրվարյան հեղափոխությունը Ֆրանսիայում

Մարքս . Классовая борьба во Франции. Соч., т. VIII, стр. 1—87.

Մարքս . 18-е брюмера Луи Бонапарта, гл. VII, стр. 310—443. Соч., т. VIII.

Լենին . Луиблановщина. Соч., т. XX, стр. 91—93.

Լենին . Из какого классового источника приходят и придут кавеньяки. Соч., т. XX, стр. 536—538.

1848 թ. հեղափոխությունը Գերմանիայում և Ավստրիայում

Մարքս և Ենգելս . Революция и контр-революция в Германии. Соч., т. VI, стр. 13—111.

Մարքս և Ենգելս . Обращение ЦК к Союзу коммунистов. Соч., т. VIII, стр. 479—490.

Մարքս . Речь на юбилее «Новой Рейнской газеты». Избран. Соч., т. II, стр. 330—332.

Ենգելս . Маркс и «Новая Рейнская газета» (там же), стр. 21—29.

Լենին . Две тактики социал-демократии в демократической революции. Соч., т. VIII, стр. 119.

Մամուլին . Марксизм и национальный вопрос. Сб. Марксизм и национально-колониальный вопрос.

1848 թ. հեղափոխությունը Իտալիայում և վերջինիս փրամիափորումը

Մարքս . Вопрос объединения Италии. Соч., т. XI, ч. 3, стр. 58—65.

Մարքս . Как Австрия держит в своих руках Италию. Соч., т. XI, ч. 2, стр. 76.

Մարքս . Что выиграла Италия. Соч., т. XI, ч. 3, стр. 217—219.

Մարքս . Истина, подтверждаемая свидетельством. Соч., т. XI, ч. 2, стр. 222—225.

Մարքս . Наполеон и Италия. Соч., т. XI, ч. 2, стр. 234—239.

Ենգելս . Гарибальдийское движение. Соч., т. XII, ч. III, стр. 123—126.

Ենգելս . Гарибальди в Сицилии. Соч., т. XI, ч. 2, стр. 61—65.

Գերմանիայի փրամիափորումը

Ենգելս . Роль насилия в истории. Соч., т. XVI, ч. 1, стр. 452—507.

Ենգելս . Военный вопрос в Пруссии и немецкая рабочая партия. К. Маркс и Ф. Энгельс. Соч., т. XIII, ч. 1, стр. 33—76.

Անգլիան XIX դարի I կեսին

Մարքս և Ենգելս . Соч., т. IX, стр. 3—8.

Մարքս և Ենգելս . Чартисты. Соч., т. IX, стр. 9—18.

Մարքս և Ենգելս . Избирательная коррупция. Соч., т. IX, стр. 19—25.

Մ ա ր ք ու հ ե ն գ ե լ ու. Британское владычество в Индии. Соч., т. IX, 346—352.

Մ ա ր ք ու հ ե ն գ ե լ ու. Будущие результаты британского господства в Индии. Соч., т. IX, стр. 362—368.

Մ ա ր ք ու հ ե ն գ ե լ ու. Революция в Китае и Европе. Соч., т. IX, стр. 311—318.

Հյուսիսային Ամերիկա

Մ ա ր ք ու. Гражданская война в Сев. Америке. Соч., т. XII, ч. 2, стр. 233—252; т. XII, ч. 2, стр. 260—264, 269—271, 291—293, 294—297, 298—299, 300—302, 308—311, 318—322, 323—326, 331—359, 366—375, 393—402.

Իսպանիա

Հեղափոխությունն Իսպանիայում ժողովածուն:

Տանկատան: Արևելյան հարցը

Մ ա ր ք ու հ ե ն գ ե լ ու. Национальности в Турции. Соч., т. X, стр. 371—378.

Շվեյցարիա

Ե ն գ ե լ ու. Гражданская война в Швейцарии. Соч., т. V.

I Ինտերնացիոնալ

Մ ա ր ք ու հ ե ն գ ե լ ու. Документы I Интернационала. Соч., т. XIII, ч. I.

Հաճախարարվում է վորպես ձեռնարկ հետևյալ գիրքը. I Ինտերնացիոնալի հիմնումը, ԻՄՁԼ, 1934 թ. (Փաստաթղթերի ժողովածու):

Ֆրանսիան 1789 Վրնչև 1815 թ. թ.

Минье. Великая Французская революция.

Лависс и Рамбо. Всеобщая история с IV столетия до нашего времени, т. VIII, Французская революция 1789—1799 г., стр. 1—290.

Փամբուրյան վերաբրյալ ալլ գրականություն

Новая история (под ред. Е. В. Тарле, А. В. Ефимова и др.). Общий курс. Соцэкгиз, 1939.

Լ ա Վ ի ու հ Ռ ա մ բ ու. Всеобщая история с IV столетия до нашего времени, т. VIII, стр. 353—453, 653—681, 602—641.

Հանճախարարվում է հետևյալ քաղաքագիտ. գրականությունը

Ս. Մ ա թ յ հ գ. Французская революция, тт. 1, 2, 3.

Ո լ ա բ. Политическая история французской революции. Соцэкгиз, 1938.

Բ լ ու. Французская революция.

Տ ո յ ն բ ի. Промышленная революция в Англии.

Մ ա ն տ ու. Промышленная революция в Англии. Соцэкгиз, 1936.

Կ ա բ լ յ հ վ. История 3. Европы и новое время, т. IV, стр. 81—229.

Յ հ. Տ ա բ լ հ. Нашествие Наполеона на Россию в 1812 г.

1815—1870 թ. թ. շրջանը

Դ. Ո. Չ ա ու լ ա Վ ո Վ ի. Очерки по истории С. Америки XVIII—XIX века (до 1870 г.).

Յ հ. Ժ ու լ յ ո Վ. История Японии.

Խ ա յ ա մ ա. Япония (историческая часть).

Ս. Կ ա տ ա յ ա մ ա. Крестьянское движение в Японии.

Լ ա Վ ի ու հ Ռ ա մ բ ու. История XIX в. Главы об Италии, Испании, о восстаниях тайпинов и сипаев.

Հարվածներ Մարքսի և I Ինտերնացիոնալի մասին «Խորհրդ. մեծ հանրագիտարան»-ից:

Ն. Բ. Կ ա բ լ յ հ վ. История 3. Европы в новое время, т. IV, гл. 4—19; т. V, гл. 26—29.

Լ ա Վ ի ու հ Ռ ա մ բ ու. История XIX века, VI.

Դ ե բ լ զ ու բ. Политическая история XIX века. История внешних отношений европейских держав с 1814 по 1878 г., т. I, «Священный союз», СПб, 1903.

Յ հ. Տ ա բ լ հ. Жерминаль и Прерналь.

У. З к ф р д н ч. К истории капитализма в США. Москва, Соцэкгиз, 1934.

З. Ч ш ш г н д ч р н. Лионское восстание. Москва, Соцэкгиз, 1937.

З. П н н з м к ж н. Очерки по истории рабочего движения в Англии.

Ч. С л ж н л ш к р. — Чартизм.

Ф. Р к н ш р. Республика во Франции в 1848—52 гг. или

Л. Б р р ш ж к. Революция 1848 г. во Франции, ч. 1 и 2.

В л н н. Революция 1848 г. в Германии.

З. У к р р н ч. Очерки по истории войны и военного искусства. Москва, 1938.

У. С н д ш. Вторая империя во Франции.

У н р к л. Европа и французская революция.

Издательство проф. А. В. Ефимов.

«Ազգային գրադարան»

NL0402934

ԳԻՆԸ 20. 50 Կ.

ПРОГРАММА КУРСА
НОВАЯ ИСТОРИЯ

часть I

1789—1870 гг.

Изд. Пед. Института, Ереван 1940 г.